

Enkele onderskeidende stylkenmerke van, en die totstandkoming van sosiale betekenis in, Generasie X se SMS-Afrikaans

Johan Ferreira en Elvis Saal

Johan Ferreira en Elvis Saal,
Departement Afrikaans en Algemene Literatuurwetenskap, Universiteit van Suid-Afrika

Opsomming

Hierdie artikel handel oor enkele van die onderskeidende stylkenmerke van Generasie X se SMS-Afrikaans en hoe hierdie kenmerke gebruik word om sosiale betekenis te skep. Die doel is om 'n ooglopende leemte in die kennisbasis oor die SMS-taal van 'n afgeskepte teikengroep te vul. Die teoretiese vertrekpunt is Coupland (2007) se aanspraak dat taal "opgevoer" word om sosiale betekenis te skep. Die bron van die taaldata is 'n WhatsApp-kletsgroep wat aanvanklik geskep is om die reëlings vir 'n hoërskoolreünie te tref, maar waarvan die inhoud weldra uitgebrei het om 'n verskeidenheid onderwerpe in natuurlike taal te dek. Die stylkenmerke is ontgin op grond van onder meer morfologiese, fonologiese, ortografiese en tipografiese verskynsels wat die spreektaalgrondslag van SMS weerspieël. 'n Samespel van Thurlow (2003) se sosiolinguistiese grondstellings van SMS-taal – bondigheid en spoed, paralinguistiese regstelling en fonologiese benadering – dien op die oog af om die vorm van Generasie X se SMS-Afrikaans te verklaar, maar 'n volle verrekening vereis aandag aan die sosiopragmatiese funksie(s) van die deelnemers se stylkeuses. Dit lei tot die insig dat die onderskeidende stylkenmerke in diens staan van sosialebetekenisskepping, wat neerslag vind in die manier waarop die deelnemers die taalmiddele tot hulle beskikking op WhatsApp aanwend om sosiale identiteit te skep en hulle aanlyn verhoudings te bedryf.

Trefwoorde: emoji; Generasie X; kortboodskapdienste; SMS; SMS-Afrikaans; sosialebetekenisskepping; sosiolinguistik; sosiopragmatiek; stylkenmerke; taal as opvoering; WhatsApp

Abstract

The distinguishing style features of the SMS Afrikaans of Generation X and the contribution of these features to the creation of social meaning

This article aims to describe the distinguishing style features of the SMS Afrikaans of Generation X and to demonstrate how these features contribute to establishing social meaning. Generation X is frequently overlooked in research about various forms of computer-mediated communication, such as Short Message Service (SMS), due to the perception that its members are “digital immigrants” rather than the more interesting “digital natives” of the Millennials and Generation Z (Prensky 2001:1–2). Moreover, Generation X is often typified as the “neglected ‘middle child’” in that it is subservient in scholarly interest to the more populous Baby Boomer and Millennial generations (Taylor and Gao 2014), notwithstanding the significant impact the members of Generation X have on the development of the information and communications technology that pervades modern life (Neal 2018). The context-specificity of computer-mediated communication makes it inadvisable to generalise from these cohorts to Generation X (Bieswanger 2013:466). Thus, this research addresses a noticeable gap in our understanding of Generation X, specifically regarding the South African context and the forms and functions of SMS Afrikaans.

Our research’s theoretical point of departure is that SMS language fundamentally reflects its users’ speech rather than their writing (“texters ‘write it as if saying it’” according to Thurlow and Poff 2013:177). The implication is that SMS language contains the same features characterising the natural language that govern conversational exchanges between interlocutors. Thurlow (2003:14–5) accounted for the attendant form of SMS language through what he termed “sociolinguistic maxims”, namely brevity and speed, paralinguistic restitution, and phonological approximation. The maxims manifest in the microlinguistic and typographical selections SMS users make to express themselves. In this study the former encompasses phonological, morphological and orthographical phenomena (Bieswanger 2013:463). In contrast, “typographical features” refers to emoji and reflects their meteoric rise over the past decade and their prevalence in the language data. The microlinguistic and typographical features serve as resources through which users make stylistic choices that enable them to convey social meaning. This assertion draws on a rich body of work introduced by Labov (1972) and subsequently elaborated on by, among others, Giles (1973), Bell (1984), and Coupland (2007). The latter explains speakers’ stylistic choices based on the notion of language as performance, whereby a speaker’s metacognitive awareness of language results in his or her maintaining some distance from it, enabling the person to “perform” stylistic choices that carry social meaning (Coupland 2007:146). Ultimately, these stylistic choices may be understood through sociopragmatics, according to which the purpose of an utterance (or SMS message in this research) is contextually governed by the relationship between language and the socio-cultural environment (Culpeper 2021:27). Sociopragmatic considerations are what prevent SMS language from degenerating into proverbial Wild West territory, instead rendering it a form of language that is “functional, principled and meaningful” (Tagg, Baron and Rayson 2014:219).

The research data was collected from the posts of 60 members of a WhatsApp chat group created to plan the 30th anniversary of their graduation from high school. Thirty-five (58,3%) were female and 25 (41,7%) male, resulting in a reasonably balanced sample from a gender perspective. The participants were all born in the period 1965–1976, thus establishing them as

members of Generation X (Duh and Struwig 2015:94). This method of sample selection also highlights a key limitation of this research, as all the participants were white, reflecting the racial segregation that characterised South African society during the participants' years of schooling. The chat group far outlived its original purpose, as the participants continued actively contributing to it for three years. Their enthusiasm resulted in a rich corpus of language data covering a wide range of topics, thus enhancing the validity of our findings by grounding the analysis on natural language data – a point emphasised by Verheijen and Stoop (2016:251) in their compilation of a similar corpus based on “authentic, original, unmodified messages that were composed in completely natural, non-experimental conditions”. The University of South Africa's policy on research ethics (2016) was strictly followed; amongst others, this included obtaining informed consent from the participants before data analysis. The latter was performed in Microsoft Excel (version 16.61.1), which was suitable for analysing the 4 001 substantive messages contained in the corpus.

The microlinguistic features were assessed using a framework developed by Verheijen (2018:117–9) to study the SMS language of Dutch youths on, amongst others, WhatsApp. Accordingly, the phonological characteristics were described based on accent stylisation, alphanumeric homophones, phonetic respellings, homophones based on a single letter or number, clippings, inanity, reduplications, contractions and initialisms. The orthographic characteristics included excessive capitalisation, the duplication and omission of various punctuation and orthographic marks (such as the acute accent and accent grave, aphaeresis, circumflex and diaeresis), and the omission of spaces between words. Several categories in Verheijen's framework were omitted from the analysis (examples include standard language abbreviations and the use of extra spaces between words), given that this research focused on the *distinguishing* style characteristics of SMS Afrikaans. Accordingly, these features were defined as those whose spellings have not yet been codified and standardised in sources with imprimatur, such as the *Afrikaanse Woordelys en Spelreëls* (AWS, 2017). Our analysis of the participants' use of typographical features centred on emoji; in particular, we emphasised these picture characters' nature, occurrence and placement within the participants' messages. How the participants employed the microlinguistic and typographical features was assessed based on the occurrence of nonpropositional messages (such messages are based on the notion of the so-called phatic Internet – Xie and Yus 2021:468), the practical use of emoji (Siever 2020:136–43), orthography and the idea of “text as play” (Deumert 2014:122–45), and two of the principles in the identity-formation framework developed by Bucholtz and Hall (2005), namely emergence and indexicality.

The most frequently encountered morphological features were initialisms, contractions, and clippings, with reduplications and inanity less common. Accent stylisation and phonetic respellings were the most prominent phonological features, whereas homophones based on a single letter or number and their alphanumeric congeners were rare. The participants had therefore enacted Thurlow's maxim of brevity and speed primarily through reductive morphological processes. In contrast, phonological approximation was achieved mainly through substitution processes. The orthographic features displayed a more direct opposition between reductive and additive operations, with the former primarily including the omission of punctuation and orthographic marks and the latter chiefly encompassing the repetition of punctuation marks and the excessive use of capitalisation. Emoji were prevalent throughout the data, occurring in 1 795 messages (63,3%) compiled by 54 participants (90,0%). The majority of these messages (946; 52,7%) contained emoji depicting some type of human emotion, whereas messages using emotionless emoji (607; 33,8%) and those embedding both types (242; 13,5%) were less

common. Accordingly, Thurlow's maxim of paralinguistic restitution was realised through the participants' use of emoji. The preferred placement of emoji was at the end of a message, with other locations (such as the middle of a sentence or a word) encountered far less frequently. Nonpropositional messages were relatively common in the data because the participants used 724 photos, 285 videos and 823 messages containing only emoji, exemplifying the "phatic Internet" and the high degree of sociality characteristic of the chat group. The data included several examples demonstrating how emoji performing either a modal or referential function give rise to social meaning, whereas one participant's prominent, exceptional use of orthography illustrated how this microlinguistic feature could give rise to identity formation. Two further case studies were used to highlight emergence and indexicality as key identity formation processes deployed by the participants to establish their social identities and maintain their online relationships.

The salient findings of this research may be summarised as follows: The distinguishing style features of Generation X's SMS Afrikaans reflect the technological affordances of WhatsApp and the conversational nature of SMS, with Thurlow's sociolinguistic maxims of SMS language bridging the gap. The distinguishing features serve as linguistic resources through which the participants create social meaning, which manifests as establishing online social identities and maintaining social relationships. Ultimately, the findings of this study support Coupland's assertion that language users make stylistic choices to create social meaning based on their metacognitive awareness of language.

Keywords: emoji; Generation X; language as performance; short message service; SMS; SMS Afrikaans; social meaning creation; sociolinguistics; sociopragmatics; style characteristics; WhatsApp

1. Inleiding¹

Die ondersoek behels 'n beskrywing van 'n bepaalde groep Afrikaanssprekendes se taalgebruik op die kortboodskapdiens (*short message service of SMS*) as 'n modaliteit van rekenaarondersteunde kommunikasie.² Laasgenoemde verwys in die breë na enige geskrewe kommunikasie wat deur rekenaartegnologie moontlik gemaak word en tussen mense plaasvind (Herring 2007:1). Rekenaarondersteunde kommunikasie word vandag op allerlei koppelvlakte bedryf deur middel van modaliteite soos blogs, e-pos, internetaflosklets, kitsboodskappe en SMS. Laasgenoemde het sy oorsprong in 'n Europese onderneming genaamd Groupe Spécial Mobile (GSM), wat in 1982 tot stand gebring is om 'n selfoonnetwerk te ontwikkel wat regoor Europa sou werk. Dié doelwit is 'n dekade later bereik toe agt lande – Denemarke, Duitsland, Finland, Frankryk, Italië, Portugal, Swede en die Verenigde Koninkryk – die GSM-netwerk begin gebruik het (Baron 2008:128). Die netwerk is ontwikkel om stemseine te geleei; aan die einde van die projek was daar egter 'n klein hoeveelheid bandwydte oor en die GSM het besluit om dit aan gebruikers beskikbaar te stel om kort, geskrewe boodskappe aan mekaar te stuur. Die eerste hiervan – "Merry Christmas" – is op 3 Desember 1992 gestuur. Gebruikers was aanvanklik traag om dié nuutjie te gebruik – in 1995 het hulle byvoorbeeld 'n skamele 0,4 boodskappe per gebruiker per maand gestuur (Deffree 2019). Die prentjie het sedertdien egter drasties verander, aangesien gebruikers wêreldwyd tans nagenoeg 270 000 SMS'e elke sekonde stuur (Dobrilova 2021).

Dié bondige ontstaansgeskiedenis van kortboodskapdienste markeer SMS-boodskappe as dié wat GSM-intekenaars met hulle selfone aan mekaar gestuur het. Die term *SMS-taal* het dienooreenkomsdig na die eiesoortige vorm van hierdie SMS'e verwys, want 'n aanvanklike beperking in boodskaplengte tot net 160 karakters het gebruikers genoop om vindingryk te werk te gaan om so veel as moontlik inligting so bondig as moontlik oor te dra (Crystal 2008:5–6). Die ontploffing in inligting- en kommunikasietegnologie sedert die vroeë 1990's het egter tot 'n vervaging in die grense tussen die verskillende modaliteite van rekenaarondersteunde kommunikasie gelei (sien byvoorbeeld Verheijen 2018:140), met die gevolg dat "SMS-taal" ook in ander modaliteite aangetref word. *SMS-taal* is derhalwe 'n sambrelterm vir die verskillende taalvorme wat in rekenaarondersteunde kommunikasie voorkom. Teen hierdie agtergrond word die terme *SMS* en *SMS-taal* soos volg in hierdie ondersoek gedefinieer (Grundlingh 2015:147): *SMS* word vir die kort elektroniese boodskappe gebruik wat met 'n sellulêre of slimfoon gestuur word (dit sluit WhatsApp-boodskappe in, maar dié op sosiale netwerke en bloginskrywings uit), terwyl *SMS-taal* na die vorm van die taal in hierdie boodskappe verwys. *SMS* en *SMS-taal* dien derhalwe as Afrikaanse sambrelterme vir die vele Engelse terme wat in die literatuur aangetref word³ en word ook in ooreenstemming met McSweeney (2018:7) gebruik.⁴

2. Probleemstelling: Generasie X as die verwaarloosde "middelkind"

Die oorgrote meerderheid akademiese navorsing oor rekenaarondersteunde kommunikasie is op tieners en jongmense gerig. Thurlow en Poff (2013:166) beskryf die leemte wat dit in die kennisbasis van SMS-taal veroorsaak soos volg:

In reviewing the literature briefly, we find very little research that focuses on adult texters; the vast majority attends to children and young people. As with popular media coverage, therefore, the broader demographics of texters is largely overlooked.

Hierdie stand van sake het in die jare sedert Thurlow en Poff se kommentaar nie beduidend verander nie – Long (2018:8) verwys byvoorbeeld betreklik onlangs nog na "the current scarcity of peer-reviewed research examining cross-generation text messaging habits and texting usage patterns". Een van die redes hiervoor is dat tieners en jongmense as "digitale aangeborenes" beskou word, terwyl volwassenes "digitale immigrante" is, wat eersgenoemde 'n "interessanter" teikengroep vir navorsing oor rekenaarondersteunde kommunikasie maak. Die skepper van hierdie terme, Marc Prensky (2001:1–2), beskryf tieners en jongmense as "'native speakers' of the digital language of computers, video games and the Internet", terwyl volwassenes diegene is "who were not born into the digital world but have, at some later point in [their] lives, become fascinated by and adopted many or most aspects of the technology". Hierin lê die hoofrede vir die ondersoek, want dit sou 'n fout wees om aan te neem dat die bevindings van navorsing op "digitale aangeborenes" voetstoets op "digitale immigrante" toegepas kan word. Inderdaad, Bieswanger (2013:466) vermaan teenveralgemeenings oor SMS-taal, omdat hierdie taalvorm hoogs kontekstueel is.

Die teikengroep is Afrikaanssprekende lede van Generasie X – mense wat in die jare van 1965 tot 1976 gebore is (Duh en Struwig 2015:94).⁵ Die redes vir hierdie afbakening is drievalig: Eerstens het die navorsers toegang tot 'n ryk korpus van SMS-taaldاد wat deur lede van die teikengroep op 'n WhatsApp-kletsgroep voortgebring is. Tweedens verteenwoordig

Generasie X – net soos die ander kohorte – ’n betreklik eenvormige teikengroep op grond van die soortgelyke waardes, oortuigings, houdings en voorkeure wat tydens gedeelde betekenisvolle oomblikke in hulle vormingsjare tot stand gekom het (Riley 1971:80–1). In hierdie opsig beskryf Nuttall (2004:433) Generasie X in Suid-Afrika as “the generation that fought in the antiapartheid struggle and subsequently had difficulty finding a place in South African society”, terwyl die Afrikaanssprekende lede van dié generasie in ’n tydvak grootgeword het toe ’n sterk tradisie van taalsuiwerheid en die streng nakoming van taalvoorskrifte gevestig is (Kirsten 2019:48–54). Derdens is dit alreeds vermeld dat Generasie X knaend in akademiese navorsing oor rekenaarondersteunde kommunikasie afgeskeep word. Daar is gevvolglik betreklik min oor die taalgebruik van ’n generasie bekend wat oënskynlik gedy as die skeppers, ontwikkelaars en gebruikers van al die inligting- en kommunikasietegnologie waarmee “digitale aangeborenes” grootword. Die verskynsel is allerminds tot taalkundenavorsing beperk; inderdaad, Generasie X (nagenoeg 65 miljoen lede in die VSA) word dikwels as die verwaarloosde “middelkind” beskryf omdat dit verdwerg lê tussen die talryker “Baby Boomers” (77 miljoen) en “Millennials” (83 miljoen), en op die oog af nie beduidend genoeg van hierdie kolosse verskil om navorsers se belangstelling te prikkel nie (Taylor en Gao 2014).

Die oorkoepelende doel van die ondersoek is derhalwe om die SMS-Afrikaans van Generasie X te ondersoek ten einde ’n ooglopende leemte te vul.

3. Die bestaande kennisbasis: ’n Suid-Afrikaanse perspektief

Rekenaarondersteunde kommunikasie word sedert die eeuwending uit verskillende invalshoeke deur navorsers in Suid-Afrika ondersoek. Enkele van die ondersoeke wat die vorm en funksies daarvan betrek, is dié van Dyers en Davids (2015), Bock (2013), Deumert en Lexander (2013), Deumert (2012), Deumert en Masinyana (2008), Van Gass (2008, 2006), Jansen van Vuuren (2007), Brunette (2005) en Verhoef (2001). Die meerderheid hiervan is op jongmense as teikengroep afgestem en gee weinig, indien enige, aandag aan ouer gebruikers. Daarbenewens kom die onderskeidende stylkenmerke slegs stuksgewys aan bod, sodat dit moeilik is om ’n geheelbeeld van ’n bepaalde teikengroep se taalgebruik in ’n bepaalde modaliteit van rekenaarondersteunde kommunikasie te ontwikkel. Laastens ontbreek ’n verkenning van emoji’s⁶ geheel en al, waarskynlik omdat die gemelde ondersoeke vóór die ontploffing in die gewildheid van dié prentkarakters gedoen is.

Gepubliseerde Suid-Afrikaanse navorsing wat spesifiek op die vorm en funksies van SMS-Afrikaans toegespits is, lê yl in die literatuur gesaai. Heyns (2009) verskaf ’n neutredopbliek op enkele aspekte van die SMS-Afrikaans van jongmense in haar bydrae tot Daniel Hugo se bundel, *Halala* (2009), terwyl Grundlingh (2015) en Saal (2015) SMS-Afrikaans oorsigtelik in navorsing oor onderskeidelik skrywersidentifikasie en taalhoudings beskryf. Die enigste ondersoek wat uitdruklik op ’n beskrywing van SMS-Afrikaans afgestem is, is dié van Olivier (2013), maar dit gaan mank aan ’n kunsmatige navorsingsmetodologie, wat die toepasbaarheid van die bevindings beperk. Alhoewel die gemelde ondersoeke die mikrolinguistiese kenmerke van SMS-taal beskryf, ontbreek karterings oor die tipografiese kenmerke (veral emoji’s) en die sosiopragmatiese funksies waarvoor taalgebruikers SMS-Afrikaans aanwend.

4. Teoretiese begronding

In hierdie afdeling word die spreektaalgrondslag van SMS-taal eers belig voordat die aandag na sosiolinguistiese styl skuif om die uiteenlopende stylkenmerke van hierdie taalvorm te verklaar. Die bespreking word afgesluit met 'n verduideliking waarom sosiopragmatiek 'n gepaste lens is waardeur die funksies van SMS-taal ontleed kan word.

4.1 Die aard van SMS

Baron (2008:14) gebruik sinkronisiteit as een van die veranderlikes om tussen die verskillende modaliteite van rekenaarondersteunde kommunikasie te onderskei. Sinkrone (gelyktydige) modaliteite vereis dat gebruikers tegelykertyd op 'n modaliteit inskakel om intyds met mekaar te kommunikeer ('n prototipiese voorbeeld is kitsboodskapdienste); daarteenoor behels asinkrone (ongelyktydige) modaliteite dat 'n sender 'n boodskap stuur aan 'n ontvanger wat eers later daarop reageer ('n prototipiese voorbeeld is e-pos). SMS word tradisioneel as 'n asinkrone modaliteit beskou, maar dit word deesdae al hoe meer vir intydse gesprekvoering aangewend, wat verklaar waarom sommige gebruikers hulle taal geredelik aanpas om die ongelyktydige aard van SMS op te hef en dinamiese gesprekvoering te bevorder. Die gevolg is dat SMS-taal verskeie kenmerke besit wat gewoonlik met spraak verband hou: aktiewe wisselwerking tussen gespreksgenote, ongedwongenheid, speelsheid en intimiteit. McSweeney (2018:24, 37) voer aan dat SMS semisinkroon is, aangesien dit eienskappe van beide gesproke en geskrewe taal bevat; inderdaad, die semisinkronisiteit van SMS verleen 'n eiesoortige vermoë daaraan om die geskakeerdheid van menslike kommunikasie na te boots.

Thurlow (2003:14–5) steun op Grice (1989:26) se samewerkingsbeginsel om drie sosiolinguistiese "grondstellings" te formuleer wat saamspan om die oppervlakvorm van SMS-taal te verklaar, naamlik (i) bondigheid en spoed, (ii) paralinguistiese regstelling en (iii) fonologiese benadering. Verskeie ander navorsers het sedertdien met hulle eie grondstellings vorendag gekom;⁷ nietemin, Thurlow se weergawe word hier ter illustrasie gebruik om die aard van SMS-taal te belig. Bondigheid en spoed verklaar byvoorbeeld die voorkoms van morfologiese kenmerke soos verkorting en ortografiese kenmerke soos leestekenbesuiniging. Paralinguistiese regstelling poog om die tweeledige aard van SMS-taal (in die sin dat dit 'n geskrewe vorm van gesproke taal is) te versoen deur die gebare, gesigsuitdrukkings, stemheffings en ander buitetalige leidrade na te boots wat sprekers tydens kommunikasie van aangesig tot aangesig gebruik om betekenis oor te dra. Fonologiese benadering sluit heg by paralinguistiese regstelling aan, maar is daarop gemik om SMS-taal so ongekunsteld en speels as moontlik te maak. Die grondstellings sluit mekaar nie uit nie, maar werk gewoonlik saam om in gebruikers se uitdrukkingsbehoeftes te voorsien. In *huganit* ("Hoe gaan dit?", Saal 2015:3) werk die grondstellings van bondigheid en spoed aan die een kant en fonologiese benadering aan die ander kant byvoorbeeld saam om 'n algemene vraagsin in Omgangsafrkaans te verskryftelik.

Die grondstellings word in SMS-taal hoofsaaklik deur die toepassing van mikrolinguistiese en tipografiese middele verwesenlik. In hierdie artikel word hierdie kenmerke van die steekproef se SMS-Afrikaans belig – die sintaktiese en leksikale kenmerke val buite die bestek van die bespreking. Die mikrolinguistiese kenmerke word in navolging van Bieswanger (2013:463) as dié onder die sintaktiese vlak beskou en omvat fonologiese, morfologiese, en ortografiese verskynsels. Grafiese tekens en simbole (onder meer pictogramme, ideogramme, logogramme uitgesondert woorde, emotikons, emoji's, plakkies en dies meer) word in ooreenstemming met Amaghlobeli (2012:349) as tipografiese kenmerke behandel.

4.1.1 Mikrolinguistiese kenmerke

Tagg, Baron en Rayson (2014:218–22) voer aan dat alhoewel dit op die oog af mag lyk asof die uiteenlopendheid van die mikrolinguistiese kenmerke die spreekwoordelike Wilde Weste verteenwoordig, dit allermens die geval is; intendeel, die waargenome variasie is funksioneel, beginselvas en betekenisvol. Die funksionaliteit van SMS-skryfwyses wat awyf van die norme van standaard- geskrewe taal spruit uit die feit dat SMS-gebruikers hierdie skryfwyses aanwend om aan die onmiddellike vereistes van 'n SMS-gesprek te voldoen, byvoorbeeld om 'n tydige inset tydens 'n kortstondige gespreksbeurt te maak. Dit is huis die funksionele vereistes van intydse gesprekvoering wat tot Thurlow (2003:14–5) se grondstellings aanleiding gee, want hierdie grondstellings poog om te verklaar hoe die manier waarop SMS-taal van standaard- geskrewe taal awyf, die gevolg van SMS-gebruikers se strewe na aktiewe gesprek-deelname is (bondigheid en spoed), om vir 'n gebrek aan buitetalige leidrade te vergoed (paralinguistiese regstelling) en om spreektaal na te boots (fonologiese benadering). Die sosiolinguistiese grondstellings is egter nie die enigste faktore wat vorm aan SMS-taal gee nie – dit blyk byvoorbeeld uit Deumert en Masinyana (2008) se ondersoek waarin die SMS-gebruikers hulle grootliks by Standaardxhosa hou wanneer hulle SMS'e in hierdie taal saamstel. Deumert en Masinyana (2008:136) verklaar die verskynsel op grond daarvan dat Xhosa 'n draer van SMS-gebruikers se kulturele identiteit en tradisies is en dat hulle dit gevolelik as "noukeurig", "suiwer", "oorspronklik" en "outentiek" beskou en dienooreenkomsdig daarmee omgaan. Be vindings soos hierdie lei Tagg e.a. (2014:220) tot die gevolelikheid dat variasie in die vorm van SMS-taal standhoudend en betekenisvol eerder as willekeurig is.

4.1.2 Tipografiese kenmerke

Alhoewel piktogramme, ideogramme, logogramme (woorde uitgesluit), fonografiese simbole en emoji's⁸ in die taaldata aangetref is, het emoji's verreweg oorheers en gevolelik val die klem op dié prentkarakters wat die wêreld in die laaste paar jaar stormenderhand verower het. Inderdaad, emoji's het sedert die middel van die 2010's emotikons en ander grafiese simbole begin verdring (Pavalanathan en Eisenberg 2016 se bevindings oor die verskynsel op Twitter dien as 'n voorbeeld).

Piktogramme het 'n vormlike, niearbitrêre verwantskap met 'n bepaalde term, terwyl ideogramme in wese piktogramme is wat steeds in 'n niearbitrêre verhouding teenoor 'n term staan, maar nie langer vormlik daarmee ooreenstem nie en 'n meer algemene of abstrakte betekenis aanneem (Fromkin, Rodman en Hyams 2014:528–9). Daarteenoor is emoji's "prentkarakters" (Danesi 2017:2) wat beide piktogramme en ideogramme kan verteenwoordig (Stark en Crawford 2015:5–6). Inderdaad, Seageant (2019:9–11) vermaan teen die veronderstelling dat emoji's slegs emosie uitbeeld – hy voer aan dat dit die gevolelik van 'n verkeerde, ingedinkte morfologiese struktuur van die woord is op grond van die oënskynlik vormlike ooreenkoms tussen emoji's en emotikons, met laasgenoemde wat wel oorspronklik ontwikkel is om emosies uit te beeld. Seageant (2019:22) gebruik die voorbeeld van om die soms ingewikkelde aard van prentkarakters te verduidelik: Hierdie betrokke karakter is beide 'n piktogram en 'n ideogram – eersgenoemde omdat dit 'n slimfoon verbeeld en laasgenoemde omdat 'n rooi sirkel met 'n diagonale streep daardeur met die idee van "verbodenheid" verband hou. Die prentkarakter dien dus om die gebruik van 'n slimfoon te verbied. Op grond hiervan word emoji's in die res van hierdie artikel vir beide piktogramme en ideogramme gebruik, en daar word nie verder tussen dié prentkarakters onderskei nie.

4.2 Sosiolinguistiese styl

Die feit dat SMS-taal 'n geskrewe vorm van gesproke taal is (McSweeney 2018:37; Deumert 2014:102; Tagg en Segeant 2014:161; Tagg 2012:81; Thurlow en Poff 2013:177), lei daar toe dat die sosiolinguistiek as 'n geskikte konseptuele raamwerk gebruik kan word om die stylwisseling wat in SMS-taal waargeneem word, te verklaar. Alhoewel menige definisie van *sosiolinguistiese styl* in die literatuur voorkom, word die term in hierdie artikel gebruik om te verwys na die verskillende keuses wat 'n taalgebruiker maak afhangende van die konteks waarin 'n kommunikatiewe handeling uitgevoer word (Richards en Schmidt 2014:566). Die onderliggende beginsel is dat taalgebruikers hulle nie onder alle omstandighede dieselfde uitdruk nie, maar verskillende keuses uit hulle kommunikatiewe arsenale maak ten einde sosiale betekenis na gelang van die omstandighede te skep (Eckert 2001:123).

Die teorieë van Labov (1972), Giles (1973), Bell (1984) en Coupland (2007) boei sosiolinguiste en ander akademici al lank vanweë hulle pogings om sprekers se stylkeuses te verklaar.⁹ Giles se kommunikasieakkommodasieteorie verreken stylwisseling op grond van 'n spreker se begeerte na goedkeuring of hoër sosiale aantreklikheid, terwyl Bell se gehoorontwerpteorie stylkeuses as die gevolg van 'n spreker se wisselwerking met 'n gehoor beskou. Coupland (2007:80–1) vul hierdie teorieë aan met 'n benadering wat hoofsaaklik op die spreker toegespits is en sosialebetekenisskepping behels; sy betoog is dat styl in wese oor die daarstelling van sosiale betekenis gaan en dat beide gehoorgerigtheid en identiteitsvorming daar toe bydra. Uit hierdie oogpunt is styl nie 'n betekenisneutrale verskynsel nie, omdat dit sosiale betekenis het. Coupland (2007:18) verduidelik dat *sosiale betekenis* 'n veelkantige term is wat verwys na die manier waarop betekenis uit 'n spreker se sosiokulturele milieu, selfbeskouing en beeld van ander tot stand kom. Hy speel nie sy teorie teen dié van Giles en Bell af nie, maar plaas dit eerder as aanvullend tot veral gehoorontwerpteorie om die aard van stylwisseling te verklaar. Coupland steun verder op Goffman (1959) se dramaturgiese perspektief op sosiale interaksie en dié se aanspraak dat sprekers 'n mate van afstand teenoor hulle taalgebruik handhaaf. Dit beteken dat sosiolinguistiese styl 'n metalinguistiese dimensie het omdat sprekers daarvan bewus is dat hulle stylkeuses sosiale betekenis dra. Coupland kom tot die slotsom dat sprekers oor die vermoë beskik om hulle taal en gevolglik ook hulle sosiale identiteite "op te voer": Net soos wat 'n toneelspeler verskillende karakters kan opvoer, net so kan 'n spreker verskillende identiteite deur sy of haar stylkeuses "opvoer".¹⁰

In Deumert en Lexander (2013:535) se navorsing oor die SMS-taal van gebruikers in vyf Afrikalande voer hulle aan dat SMS-taal 'n opvoeringshandeling is. Hierdie beskouing voltooi die argument om sosiolinguistiese styl as teoretiese raamwerk te gebruik: Gesproke taal word opgevoer om sosiale betekenis te skep; aangesien SMS-taal 'n geskrewe vorm van gesproke taal is, volg dit dat SMS-taal óók ontleed kan word as 'n opvoering om sosiale betekenis te skep. Hierdie aanspraak word verder gesteun deur Bell en Gibson (2011:565) se beskouing van kletsboodskappe as 'n "nuwe" genre waarin taal as opvoering tot uiting kan kom. Die implikasie is dat die deelnemers aan hierdie ondersoek SMS-Afrikaans opvoer met die doel om sosiale betekenis te skep. Bauman (2000:1) betoog dat sodanige implikasie die aandag weglei van 'n geykte soeke na korrelasies tussen stylkeuses en sosiolinguistiese veranderlikes en dit eerder op die sosiopragmatische funksies van taalgebruik vestig in soverre hierdie funksies betrekking het op "when and how identities are interactively invoked by sociocultural actors" (Paul V Kroskrity (red.), *Language, history and identity*, 1993:222, aangehaal in Bauman 2000:1).

4.3 Sosiopragmatiek

Pragmatiek behels die bestudering van taal in konteks; dit gaan in wese oor die manier waarop betekenis uit die wisselwerking tussen gespreksgenote tot stand kom. Die hoof tema behels dat Generasie X se stylkeuses ook soos dié van ander taalgebruikers in diens van sosiale betekeniskepping staan – ’n verskynsel wat taalkundig gewoonlik onder die vaandel van die sosiolinguistiek val omdat dit ’n verwantskap tussen taal en die samelewing betrek (Holmes 2018:12–4). Die bespreking lê gevolglik klem op die koppelvlak tussen pragmatiek en sosiolinguistiek – twee studieveldle wat nou verweef is. Holmes (2018:13) verduidelik die verband deur onder meer na “pragmatic as well as linguistic features” te verwys – dit betrek pragmalinguistiek, ’n onderafdeling van die pragmatiek wat toegespits is op die gereedskap wat ’n bepaalde taal aan sy gebruikers beskikbaar stel om taalhandelinge mee uit te voer (G.N. Leech, *Principles of pragmatics*, 1983:11, aangehaal in Culpeper 2021:20). Sy verwys ook na “pragmatic as well as social factors or dimensions” – dit betrek sosiopragmatiek, ’n onderafdeling van die pragmatiek wat poog om die betekenis te ontsluit wat uit die wisselwerking tussen taal en sosiokulturele verskynsels ontstaan (Culpeper 2021:27). Waarop dit neerkom, is dat die pragmatiek in die breë uiteenval in pragmalinguistiek (d.i. die taalgereedskap waarmee taalhandelinge saamgestel word) en sosiopragmatiek (d.i. die sosiale norme waarvolgens taalhandelinge beoordeel word). Ter illustrasie: Pragmalinguistiek voorspel dat ’n Afrikaanse spreker *jy, jou en u* as tweedepersoonsvoornaamwoorde kan gebruik wanneer hulle iemand aanspreek; sosiopragmatiek voorspel egter dat dit ongewoon sou wees om die beleefdheidsvorm *u* in ’n gesprek met ’n boesemvriend rondom ’n gesellige braaivleisvuur te gebruik.

Hiermee is die tafel gedek vir ’n verkenning van Generasie X se SMS-Afrikaans en die manier waarop die onderskeidende stylkenmerke ingespan word om sosiale betekenis te skep. Die spreektaalgrondslag van SMS voorspel dat die waargenome vorme van SMS-Afrikaans op ’n samespel tussen die sosiolinguistiese grondstellings sal berus, met bondigheid en spoed aan die een kant om beurt-om-beurt-gesprekvoering te bevorder en paralinguistiese regstelling en fonologiese benadering aan die ander kant om praatstaal na te boots. Daar word ook verwag dat Generasie X se SMS-Afrikaans nie eenvormig sal wees nie (sien byvoorbeeld Olivier 2013); Coupland (2007) se teorie voorspel dat die steekproeflede se strewe na sosialebetekeniskepping een van die onderliggende redes vir die uiteenlopendheid sal wees, want hulle voer SMS-Afrikaans op om identiteit- en verhoudingswerk te verrig. Die sosiopragmatiek plaas egter beperkings op die verwagte uiteenlopendheid, aangesien sosialebetekeniskepping binne die sosiale norme van die kletsgroep moet plaasvind. In hierdie konteks beteken dit dat die taalgebruik gemaklike sosiale omgang tussen eweknieë sal weerspieël.

5. Navorsingsmetodologie

5.1 Grondtrekke

Die taaldata is vervat in die boodskappe wat van 22 Februarie 2018 tot 28 Februarie 2021 op ’n WhatsApp-kletsgroep verskyn het. Alhoewel die inligting oor drie jaar versamel is, behels die ondersoek ’n deursnee- eerder as ’n longitudinale navorsingsontwerp.¹¹ Die ondersoek is oorhoofs ’n kwalitatiewe beskrywing van enkele onderskeidende stylkenmerke en die totstandkoming van sosiale betekenis in Generasie X se SMS-Afrikaans. Die gevolg is dat daar van

“sagte data” (Neuman 2012:88) gebruik gemaak is in die vorm van die woorde, sinne, grafiese simbole en ander talige en nietalige elemente wat in die taaldata aangetref is. Die keuse van ’n kwalitatiewe benadering hou voor- en nadele in: Dörnyei (2007:39–42) voer aan dat plooibaarheid ’n sterk punt is, terwyl beperkte veralgemening ’n swak punt is. Laasgenoemde kan egter gekwalifieer word in dié oopsig dat alle kwalitatiewe navorsing op ’n bepaalde konteks van toepassing is en daar dus teen veralgemening gewaak moet word (Deumert 2014:121). Inderdaad, Tagg (2012:36) wys daarop dat dit feitlik onmoontlik is om veralgemenings oor taal in die bree en SMS-taal in die besonder te maak; sy stel dit dat “[g]eneralizations cannot be made; instead, this [study] must be seen as detailing the linguistic practices of a particular group of texters at a particular time” (Tagg 2012:44).

5.2 Steekprofsamestelling

Daar was altesaam 60 unieke bydraers in die kletsgroep, van wie 35 (58,3%) vroulik en 25 (41,7%) manlik was. Die oorgrote meerderheid van die deelnemers (51; 85,0%) was gedurende die drie jaar in Suid-Afrika woonagtig, terwyl die oorblywendes (nege; 15,05%) hulle in onderskeidelik Australië, Duitsland, Namibië, Nieu-Seeland, die Verenigde Koninkryk en die VSA bevind het. Geeneen van die “verstrooielinge” het egter hulle vermoë om SMS’e oorwegend in Afrikaans saam te stel verloor nie, en dus is hulle boodskappe by die ontleding ingesluit.

Die idee om die boodskappe op die kletsgroep as bron van taaldata te gebruik, het eers ’n hele ruk ná die totstandkoming van die kletsgroep by een van die navorsers posgevat. Die gevolg is dat die metode waarvolgens die steekproef saamgestel is, op homogene steekproefneming neerkom omdat al die steekproeflede in dieselfde jaar aan dieselfde hoërskool gematrikuleer het (Dörnyei 2007:127). Die steekproef hou gevvolglik die voordeel in dat al die deelnemers Afrikaanse moedertaalsprekers is wat in Duh en Struwig (2015:94) se 1965–1976-begrensing van Generasie X val. ’n Nadeel is dat dit die samestelling van die steekproef op ’n niewaarskynlikheidsmetode, bepaald gerieflikheidsteekproefneming (Bryman 2016:187) skoei en dat die bevindings gevvolglik nie sonder meer op alle Afrikaanssprekende lede van Generasie X van toepassing gemaak kan word nie. Inderdaad, die steekproef bestaan uitsluitlik uit wit Afrikaanssprekendes vanweë die rasseskeiding wat die Suid-Afrikaanse samelewning tydens die steekproeflede se hoërskooljare in die 1980’s gekenmerk het.

5.3 WhatsApp as tegnologiese platform

WhatsApp is deur die stigter van die kletsgroep as die voorkeurplatform gekies om reëlings vir ’n reünie te tref. Met nabetragsing is een van die voordele van dié keuse dat dit tegnologie-verwante variasie in die taaldata beperk, veral in die geval van grafiese elemente soos emoji’s wat verskillend kan lyk, afhangende van die toepassings waarin dit voorkom (Okrent 2017) en moontlik tot verwarring kan lei (McSweeney 2018:14–6).

5.4 Taalkorpus

Die rou taaldata bevat in die geheel ongeveer 126 000 woorde, syfers en simbole. Die korpus is gespesialiseerd, omdat dit op ’n spesifieke genre (SMS-taal), kohort (Generasie X) en taal (Afrikaans) betrekking het en vir ’n bepaalde doel (’n kwalitatiewe beskrywing van taalverskynsels) geskep is (Baker 2018:173–7). Die data is verder multimodaal, aangesien dit benewens woorde ook foto’s, klanklêers, video’s en ’n verskeidenheid grafiese simbole bevat.

Microsoft Excel, toegerus met Addinsoft se XLSTAT-pakket (<https://www.addinsoft.com>), is vir die data-ontleding ingespan. Die navorsers het die inligting op 'n 2017-weergawe van 'n Apple MacBook Pro ontleed en Microsoft Excel® for Mac (weergawe 16.61.1) as sagtewareprogram gebruik.

5.5 Korpusinhoud

Die verwerking van die rou taaldata het 4 001 boodskappe gelewer wat as geskik vir ontleding beskou is. Die vroue het vir 2 095 (52,4%) van die boodskappe gesorg en die mans vir 1 906 (47,6%). Daar was in die geheel dus 'n redelik goeie balans tussen vroue en mans in soverre dit die totale getal ontleedbare boodskappe aangaan, hoewel die mans meer boodskappe per deelnemer (76,2) as die vroue (59,9) gestuur het. 18 (30,5%) van die deelnemers was vir 80,7% van die 4 001 boodskappe verantwoordelik, en dus benader die verhouding tussen die deelnemers en die getal boodskappe 'n Pareto-verspreiding.¹² Een deelnemer – die skepper van die kletsgroep en lid van die reüniereëlingskomitee – was vir 474 (11,8%) van die totale getal boodskappe verantwoordelik. Alhoewel dit 'n betreklik groot getal is, wat die bevindings moontlik kon verdraai het, was die totale getal boodskappe groot genoeg dat dit nie die geval was nie, en gevvolglik is hierdie deelnemer se boodskappe by die ontleding ingesluit. Onder die mans was agt ($8/25 = 32,0\%$) van die deelnemers vir 82,9% (1 581) van die totale getal boodskappe van hierdie gendergroep¹³ verantwoordelik. Die situasie was merkwaardig soortgelyk onder die vroue, want 11 ($11/35 = 31,4\%$) van die deelnemers was vir 82,1% (1 720) van die totale getal boodskappe van hierdie gendergroep verantwoordelik. Hieruit kan aangeleid word dat die taaldata betreklik ewewigig is in soverre daar soortgelyke verspreidings vir die mans en vroue is.

Hoewel die WhatsApp-kletsgroep oorspronklik geskep is om reëlings vir die reünie te tref, het dit 'n leemte gevul deur 'n eens hegte matriekklas toe te laat om ou vriendskappe te hernu. Die gevolg is dat die kletsgroep data bevat wat uiteenlopende geleenthede, gesprekke en onderwerpe dek, wat aanleiding tot aansienlike verskeidenheid in die taaldata gee. Tagg (2012:29) bespreek hoe belangrik dit is om die linguistiese kenmerke van SMS-taal in natuurlike, alledaagse taalgebruik te eien en dit nie op interessante, dog onnatuurlike, situasies te begrond nie. Verheijen en Stoop (2016:251) beklemtoon hierdie punt in die samestelling van 'n korpus van SMS-Nederlands op Facebook en WhatsApp. Oorhoofs verskaf die uiteenlopende onderwerpe taaldata met dieselfde eienskappe as dié in Verheijen en Stoop se korpus, naamlik eg, oorspronklik, onveranderd en onder natuurlike omstandighede ingesamel. Dit dra tot die nougesetheid van die ondersoek by deur tegelyk die ekologiese geldigheid daarvan te verhoog (Bryman 2016:42) en as teenvoeter vir bedenkinge oor die anekdotiese aard van kwalitatiewe navorsing te dien.

5.6 Etiekklaring- en identiteitverbergingsproses

Unisa (2016) se etiekkläringsproses is tydens hierdie navorsing nougeset gevolg. Daar is voor die aansluiting van die ontleding by Unisa se Kollege vir Menswetenskappe om etiekkläring aansoek gedoen en dit is toegestaan. Vervolgens is ingeligte toestemming by die deelnemers bekomen. Dit is gedoen deur 'n afsonderlike boodskap aan elkeen te stuur waarin die doel van die ondersoek kortlik beskryf is, aan hulle verduidelik is dat deelname vrywillig is, en dat daar op enige tydstip onttrek kan word. Die deelnemers is verder meegegee dat die navorsing aan privaatheidswetgewing voldoen deur alle persoonlike inligting deeglik te verberg (kyk hier onder) en dat die resultate weldra in 'n verhandeling en/of vaktydskrif(te) gepubliseer sal word.

Die rou taaldata het die insette van 68 deelnemers bevat. Die navorser wat aan die kletsgroep deelgeneem het [JF], het sy eie boodskappe hieruit verwijder. Die meerderheid van die deelnemers ($60/67 = 89,6\%$) het entoesiasties ingestem om aan die ondersoek deel te neem deur al hulle kletsboodskappe vir ontleding beskikbaar te stel. Onder die oorblywende sewe was daar net een wat volstrek geweier het; drie kon nie bereik word nie, en nog drie is tydens die data-insamelingsperiode oorlede. Al hierdie deelnemers se boodskappe is geheel en al uit die taaldata verwijder – die enigste spoor daarvan is 'n enkele verwysing na *OORLEDE KLASMAAT* in voorbeeld (81) verder aan in hierdie artikel.

Tagg (2012:37–42) gee 'n breedvoerige uiteensetting van die werkswyse wat gevolg moet word ten einde SMS-taaldata anoniem te maak; sy vermaan dat identiteitsverbergung nie 'n eenvoudige taak is nie, want die proses moet tegelyk doeltreffend wees én die taaldata so ongeskonke as moontlik laat. Tagg se metode is grootliks gevolg:

- Die name van die mans en vroue is na onderskeidelik MX ($X = 1, 2 \dots 25$) en VY ($Y = 1, 2 \dots 35$) verander. Dit lei daartoe dat voorbeeld van SMS'e soos in (1) hier onder daar uitsien: V7 is die vroulike samesteller van 'n boodskap waarin sy twee klasmaats – vrouedeelnemer V4 en mansdeelnemer M16 – met hulle verjaarsdae gelukwens:
(1) V7: Woohoo! Lekker verjaar, *V4* en *M16*. (*M16*, gelukkig is ons BAIE jonger as jy...
- Die naam van enigiemand buite die kletsgroep wat op een of ander manier deur 'n steekproefdeelnemer geëien is, is na 'n etiket verander wat die verhouding tussen daardie persoon en die betrokke deelnemer beskryf, byvoorbeeld *BABA*, *DOGTER*, *EGGENOOT*, *KLASMAAT*, *ONDERWYSER*, *OUER*, *SEUN*, *SUSTER*, *SWAER* en dies meer. Skuinsgedrukte hoofletters is deurgaans gebruik ten einde identiteitsverbergung te onderskei van hooflettergebruik deur die kletsgroepdeelnemers self soos wat deur *V4*, *M16* en "BAIE" in voorbeeld (1) geïllustreer word.

Voorbeeld (2) illustreer identiteitsverbergung op grond van verhoudings:

(2) M2: . *V14*, *ONDERWYSER* sal trots wees op jou!

- Bankbesonderhede, telefoonnummers en die name van aftreeoorde, bejaardeversorgingsentrumms, dorpe, geleenthede, gholfbane, hoërskole, hospitale, inkopiesentrumms, kinderhuise, liefdadigheidsorganisasies, lokale, lugdienste, natuurreservate, provinsies, restaurante, skoolleuseuses, sportspanne en -sterre, stede, strande, strate, webblaiae, werkgewers, winkels, woonbuurte, asook algemene mans- en vrouename, is waar nodig met die ooreenstemmende soortname vervang en ook deurgaans in skuinsgedrukte hoofletters aangebied soos wat in voorbeeld (3) geïllustreer word:

(3) V2: Baie dq almal *M7* hy vat my darem *LOKAAL* toe nawk cabin feaver hier in *ALMA MATER-STAD* raak grooot

- Alle datums en jaartalle is na die onbeduidende *DATUM* en *JAARTAL* verander soos wat in voorbeeld (4) vir *DATUM* aangedui word.

(4) M9: Vir Aandag golfers. Ons is ingeskryf vir *DATUM* in *BESIGHEID* se Golfdag by *GHOLFBAAN*. Afslaantyd: 12:44 op die eerste bof. (NS. *M10*, jou twee golfkarretjies is ook geboek.) *ALMA MATER* Golfgroete!!

- Boodskappe oor sensitiewe onderwerpe, byvoorbeeld hospitalisering, motorongelukke, siekte en sterftes, is wel by die ontleding van die taaldata vir die doel van frekwensietellings ingesluit, maar geeneen van hierdie boodskappe is as voorbeeld gebruik nie.

Die taaldata word in die onderstaande bespreking so getrou as moontlik weergegee. Die enigste redigering het tydens die identiteitsverbergingsproses plaasgevind – spel-, tik- en taalfoute, asook ander eienaardighede, is dié van die deelnemers en in die voorbeeld onaangeraak gelaat (soos ook in die voorbeeld hier bo gesien kan word).

6. Resultate

6.1 Oriëntering: die onderskeidende stylkenmerke

Onderliggend aan die ontleding lê die norme van Standaardafrikaans, aangesien die onderskeidende stylkenmerke tot stand kom wanneer SMS-taal met standaardtaal vergelyk word. Carstens (2018:5) voer aan dat die norme van 'n taal “'n toestand [is] wat vir die gebruikers die gewone of mees algemene is en *waarna hulle hulle moet rig in bepaalde situasies*, hetsy op sosiale of taalkundige vlak” (skuinsdruk syne). Hy brei hierop uit deur die tweeledige aard van die toestand te verduidelik: “[D]it geld nie net as *konvensie* of *riglyn* vir die wyse waarop mense sosiaal moet verkeer of die taal behoort te gebruik nie, maar dit dien agterna as *beoordelingsmaatstaf* om te kontroleer of die gestelde verwagtinge wel verwesenlik is” (weer eens skuinsdruk van hom). Die “beoordeling” is ter wille van beskrywing eerder as kritiek. Vier bronne is dienooreenkomsdig as beoordelingsmaatstawwe en verteenwoordigend van Standaardafrikaans ingespan, naamlik *Norme vir Afrikaans: Moderne Standaardafrikaans* (Carstens 2018), *Afrikaanse Woordelys en Spelreëls* (AWS hierna; 2017), *Handwoordeboek van die Afrikaanse Taal* (HAT hierna; 2015) en *Skryf Afrikaans van A tot Z* (Müller en Pistor 2011).

Dit het gou uit die ontleding duidelik geword dat die steekproeflede in baie gevalle skryf soos wat hulle praat, met die gevolg dat hulle SMS-Afrikaans in wese 'n verskrifteliking van Omgangsafrikaans is. 'n Blote beskrywing van Omgangsafrikaans druis egter in teen die oogmerk van hierdie ondersoek, naamlik om die *onderskeidende stylkenmerke* van SMS-Afrikaans te karteer. Die tipografiese kenmerke – bepaald emoji's – is eiesoortig aan rekenaarondersteunde kommunikasie in die algemeen en kwalifiseer as onderskeidend van SMS-Afrikaans. Dit is egter nie noodwendig die geval met sommige van die mikrolinguistiese kenmerke nie, aangesien dit taalverskynsels insluit wat net so geredelik in gewone spreek- en skryftaal as in SMS-Afrikaans voorkom. Tersaaklike voorbeeld is standaardtaalfkorting as 'n morfologiese verskynsel, aksentstilering as 'n fonologiese verskynsel en oortollige spasies in samestellings en samestellende samestellings as 'n ortografiese verskynsel. Standaardtaalfkorting en die los skryf van die dele van samestellings of samestellende samestellings is algemene skryftaalverskynsels wat ook in SMS-Afrikaans neerslag vind en nie as onderskeidend beskou kan word nie. Maar hoe gemaak met aksentstilering, wat bloot die verskrifteliking van

spreektaal is, maar so opvallend in SMS-taal voorkom dat Thurlow (2003:14–5) die verskynsel as een van die sosiolinguistiese grondstellings van SMS-taal identifiseer?

Die onderskeidende mikrolinguistiese kenmerke van SMS-Afrikaans is dié wat poog om gesproke taal raak weer te gee, maar nog nie in gewone skryftaal neerslag gevind het nie. Die keuse van gesproke taal as uitgangspunt volg uit die feit dat SMS 'n spreektaalgrondslag het. 'n Tweede maatstaf behels skryftaal: 'n Mikrolinguistiese kenmerk is as onderskeidend gereken indien dit die vasgestelde spelreëls doelbewus oortree. Om vas te stel of 'n bepaalde kenmerk alreeds in gewone skryftaal ingeburger is en of dit die vasgestelde spelreëls opsetlik verontagsaam, is daar op die gemelde bronne gesteun. Hiervolgens is standaardtaalaafkorting 'n geboekstaafde skryftaalverskynsel wat ook in SMS-Afrikaans voorkom en dus nie onderskeidend is nie. Die gebruik van oortollige spasies in samestellings en samestellende samestellings oortree reël 15.3 van die AWS (2017:167–71) en kan gewoon as 'n spelfout beskou word. Aksentstilering poog egter om spreektaal raak in SMS-boodskappe weer te gee; aangesien die verskynsel nie geredelik in gewone skryftaal voorkom of in die gemelde bronne bereël word nie, kan dit as onderskeidend van SMS-Afrikaans gereken word.¹⁴ In die onderstaande bespreking word die aandag net op die onderskeidende mikrolinguistiese kenmerke toegespits.

6.2 Die mikrolinguistiese kenmerke

Twee raamwerke is aanvanklik vir die ontleding van die mikrolinguistiese kenmerke oorweeg, naamlik dié van Saal (2015:2–5) en dié van Verheijen (2018:117–9) – eersgenoemde omdat dit alreeds op SMS-Afrikaans toegepas is en laasgenoemde omdat dit uit die SMS-Nederlands uit op onder meer WhatsApp onttrek is. By nadere bekouing blyk dit dat daar 'n groot mate van oorvleueling tussen die raamwerke is, en gevvolglik is daar op Verheijen s'n besluit omdat dit betrekking het op WhatsApp as die tegnologiese platform waarop hierdie ondersoek berus. Dit is 'n belangrike oorweging, want Verheijen (2018:125–32) het bevind dat die mikrolinguistiese kenmerke onder andere van die medium afhang.

6.2.1 Fonologiese en morfologiese kenmerke

Verheijen (2018:117–9, 121) se raamwerk vir die fonologiese en morfologiese kenmerke van Nederlandse tieners en jongmense se SMS-taal omvat 12 kategorieë wat in die breë met drie soorte tikbewerkings ooreenstem, naamlik reduksie (eindweglating, knipsels, letterweglating, standaardtaalaafkorting en voorletterwoorde), vervanging (aksentstilering, alfanumeriese homofone, fonetiese herspelling, homofone gebaseer op een letter of syfer en visuele herspelling) en byvoeging (lawwighede/speelsheid en letterherhaling). Met die uitsondering van eindweglating en visuele herspelling is al die kategorieë in 'n meerdere of mindere mate in die data aangetref. Dit is ook belangrik om in gedagte te hou dat die ontleding aan 'n mate van dubbelsinnigheid onderhewig is, want dieselfde verskynsel kan op verskillende maniere geïnterpreteer word. Voorbeeld (5) dien as illustrasie:

(5) V2: Sou maar moeilik gewees ht v n paar v ons klas

In hierdie voorbeeld kan *v* as voorletterwoord, letterweglating of standaardtaalaafkorting beskou word. Hoewel Verheijen (2018:117) nie skroom om dieselfde verskynsel aan verskillende kategorieë toe te ken nie, het ons verkieks om dieselfde verskynsel sover as moontlik bestendig aan 'n enkele kategorie toe te wys. Dit is nie willekeurig gedoen nie: In (5) is *v* byvoorbeeld

deurgaans as die standaardtaalafkorting van “vir” of “van” gereken op grond van die opname daarvan in die AWS (2017:620) en die feit dat (i) voorletterwoorde volgens Verheijen (2018:118) op die eerste letter van ’n kompleks, frase of sin afgestem is (“vir” en “van” is simplekse), en (ii) letterweglating na wegating binne die grense van ’n woord verwys (*v* verteenwoordig vokaalweglating binne die grense van “vir” of “van” én konsonantweglating op die regtergrense van hierdie woorde). Soortgelyke oorwegings het die bestendige kategorisering van al die fonologiese en morfologiese kenmerke gerig.

6.2.1.1 Aksentstilering

Aksentstilering verwys na die verskynsel waar woorde gespel word soos wat hulle in die omgangstaal uitgespreek word, byvoorbeeld *lama < laat maar* (Verheijen 2018:118). Thurlow (2003:14–5) beskou die verskynsel as een van die sosiolinguistiese grondstellings van SMS-taal en verwys daarnaas as *fonologiese benadering*. Aksentstilering was betreklik volop in die taaldata, want dit is in 263 boodskappe ($263/2\ 837 = 9,3\%$) saamgestel deur 30 ($30/60 = 50,0\%$) deelnemers waargeneem. Voorbeelde (6)–(14) dien ter illustrasie: In (6) en (7) verskyn *da < daar* en *ga(t) < gaan*; Saal (2015:4) beskryf die wegating van die navokaliiese [r] in [da:] en die navokaliiese [n] in [xa] as ’n algemene verskynsel in SMS-Afrikaans. Twee verdere voorbeeld hiervan verskyn in (8) en (9) vir *Seke < Seker* en *Wanne < Wanneer*. In (10) en (11) word die aaneenskakeling van woorde deur algehele progressiewe assimilasie uitgebeeld, met *issie < is nie* in (10) en *weetie < weet nie* in (11) in ooreenstemming met Saal (2015:3) se bevindings. Voorbeelde (12) en (13) verteenwoordig verkortings van *het*, wat volgens Saal (2015:3) algemeen in beide Afrikaanse spreek- en SMS-taal is: *Ekt < ek het* in (12) en *Nout < Nou het* in (13). Voorbeeld (14) illustreer die verkorting van *nou is tot nous*.

- (6) M2: Ok, ok,ok. Julle het my oortuig dis tyd vir n koue enetjie na die lang week, so cheers, **da gat** hy
- (7) V2: Jipee ek **ga** more mense sien as ek hardl 😂
- (8) M8: **Seke** so 18h00 ...
- (9) V3: Brood???**Wanne** laas het hy brood gekoop...brood is gek duur!!
- (10) M20: Jaaa *M17*, n boerrr **issie** speletjies🤣👍
- (11) V13: Ek **weetie** van ou klere nie.
- (12) M1: **Ekt** nou v *ONDERWYSER* gesien, hy se hy mis ons kuier v niks
- (13) V2: **Nout** ek regtig lkr hardop gelag 😂😂😂😂
- (14) V13: Ek moes my chats uitvee want my foon se memory kan nie die verkeer in ons whatsapp groep dra nie **nous** dit weg

Uit hierdie voorbeelde is dit duidelik dat die deelnemers skryf soos wat hulle praat, ’n verskynsel wat deur Thurlow en Poff (2013:177) soos volg verduidelik word: “In their text messages, texters ‘write it as if saying it’ to establish a more informal register, which in turn helps to do the kind of small talk and solidary bonding they desire for maximizing sociality.”

6.2.1.2 Alfanumeriese homofone (die rebusbeginsel)

Alfanumeriese homofone verwys in Verheijen se raamwerk na die vervanging van 'n *woorddeel* met 'n letter of syfer wat fonologies daarmee ooreenstem. Dit beteken dat hierdie kategorie die rebusbeginsel verteenwoordig waarvolgens die klankwaardes van simbole gebruik word om woorddelle voor te stel (Yule 2020:251). Verheijen (2018:118) verskaf onder meer *suc6* < *success* ("sukses") en *btje* < *beetje* ("bietjie") as voorbeeld waar die klankwaardes van die syfer 6 ([ses]) en die letter *b* ([be:]) gebruik is om die aangeduide woorddelle te vervang. Dit blyk dat hierdie verskynsel 'n hapax legomenon in die taaldata is, want dit is in net een boodskap (0,04%) deur een deelnemer (1,7%) teëgekom. Dié voorbeeld verskyn in (15), waar *1dag* as 'n reduksievorm vir "eendag" dien.

(15) M8: V8, hoop om **1dag** 'n sample te kan proe... 😊🌟

6.2.1.3 Fonetiese herspelling

Fonetiese herspelling verwys volgens Verheijen (2018:118) na die vervanging van een of meer letters van 'n woord deur gepaste grafeem-foneempatrone in die standaardtaal; sy gebruik onder meer *nix* < *niks* as 'n voorbeeld. Daar was 113 boodskappe (4,0%) waarin dié verskynsel opgeduiк het, met 14 deelnemers (23,3%) daarvoor verantwoordelik. Enkele voorbeeldes verskyn in (16)–(18): In (16) word *tjie* "foneties" as *k* en *ie* as *i* weergegee; in (17) word *doedoe* (kindertaal vir "slaap"; HAT 2015:209) eers tot *doeks* gereduseer voordat *oe* foneties voorgestel word deur *u* wat dieselfde klankwaarde as die *u* in die Engelse *put* ("plaas" of "sit") het, en uiteindelik deur *ks* met *x* te vervang. In (18) ontstaan *dq* uit *dankie* deur onder meer die klankwaarde van die letter *q* ([ky]).

(16) M1: Julle ekt sover 159 fotos.... Gooi **biki** daai pics toe

(17) V12: 🥺🌟 Lekker **dux**. Sien uit daarna om julle te sien.

(18) V2: Baie **dq** almal ❤️😊 M7 hy vat my darem *LOKAAL* toe nawk 😊cabin feaver hier in *ALMA MATER-STAD* raak grooot 😂

6.2.1.4 Homofone gebaseer op 'n enkele letter of syfer

Verheijen (2018:18) omskryf hierdie kategorie as een waarvan die lede gevorm word wanneer 'n *volwoord* deur 'n enkele letter of syfer vervang word wat fonologies daarmee ooreenstem; sy gebruik 4 vir *for* ("vir") as 'n voorbeeld. In Saal (2015:4) voer ek aan dat hierdie verskynsel in SMS-Afrikaans grootliks op leenwoorde uit Engels berus; ek haal Freudenberg (2009:46, in Saal 2015:4) en Olivier (2013:499, in Saal 2015:4) aan om dit vir beide syfer- en letterhomofone te staaf. My aanspraak word deur die taaldata bevestig, want homofone gebaseer op 'n enkele letter of syfer kon in slegs twee boodskappe (0,1%), saamgestel deur twee vroulike deelnemers (3,3%), opgespoor word.¹⁵ Die boodskappe verskyn in (19) en (20) en is in beide gevalle op die Engelse letterhomofoon *u* vir *you* ("jou") geskoei.

(19) V3: Good for **u** VI7!!

(20) V15: Oor en uit van my kant af ook! Duisend dankie's dat ek oor die afstand ook daar kon wees🔥🍻! Dankie vir al die kiekies📸!!! Love u all😊. *V15.*

6.2.1.5 Knipsels

Verheijen (2018:118) gebruik “shortening” en “truncation” om te verwys na die weglatting van óf die begin óf die einde van ’n woord. Haar voorbeeld (*wan* < *wanneer*) is een wat met Afrikaans ooreenstem) duï egter daarop dat hierdie kategorie knipsels verteenwoordig: Volgens Combrink (1990:56) is ’n knipsel ’n “woord wat uit ’n grondwoord gemaak word deur laasgenoemde se vorm te reduseer, sonder inagneming van die morfologiese struktuur van die woord”. Verheijen se voorbeeld se stem met hierdie beskrywing ooreen. Knipsels is in 67 (2,4%) van die boodskappe, saamgestel deur 13 (21,7%) van die deelnemers, aangetref. Voorbeeld (21)–(23) dien as illustrasie van onderskeidelik *verjdag* < *verjaarsdag*, *voggend* < *vanoggend* en *brekkie* < *brekfis* (’n verafrikaansing van die Engelse *breakfast*).

(21) M21: Geluk aan EGGENOOT met die groot 5 **verjdag** more op DATUM, ek darem eers oor GETAL weke daar !

(22) V3: Hallo reunie maatjies!!!Hoe is julle so still **voggend**!!Was d "koffie"te sterk gisteraand"????

(23) M7: *V3...ons beurt om hulle jaloers te maak... kom nou terug van stap op STRAND...nou vir brekkie by RESTAURANT*

6.2.1.6 Lawwighede/speelsheid

Verheijen tipeer lawwighede (“inanit[ies]”) as allerlei afwykende spelvorme wat woorde op onsinnige maniere vervorm (“nonsensical transmogrification”; D. Craig, *Instant messaging: The language of youth literacy*, 2003:120, aangehaal in Verheijen 2018:118); *laterz* < *later* dien as ’n voorbeeld in SMS-Nederlands. Daar was geen gevalle van onsinnige woordvervorming in die taaldata buiten vir ooglopende spel- en tikfoute nie en derhalwe is hierdie kategorie eerder as speelsheid met taal geïnterpreteer. Die verskynsel het in 12 boodskappe (0,4%) onder agt deelnemers (13,3%) opgedui. Voorbeelde verskyn in (24)–(26): *Ruiter van die wyntjie* in (24) is ’n sinspeling op Bles Bridges se immergewilde liedjie; *bebrild* in (25) is ’n verwysing na mense wat bril dra, waarskynlik na aanleiding van die Engelse “bespectacled”; *sê pê wê* in (26) is ’n onsinnigheid wat oënskynlik voortvloeи uit die begeerte om te rym.

(24) M1: **Ruiter van die wyntjie ...**

(25) V12: Ek is bly daar is nog van julle wat **bebrild** is 😊

(26) V3: *M7..wat moet ek sê pê wê ek het nou lwkker¹⁶ koeie gemelk!!!!*😭

6.2.1.7 Letterherhaling

Letterherhaling verwys na die (soms oormatige) herhaling van letters in byvoorbeeld *neeeee* < *nee* (Verheijen 2018:118). Letterherhaling is ’n semanties gemerkte fonetiese verskynsel wat paralinguistiese regstelling bevorder deur onder meer die prosodiese kenmerke van spraak, byvoorbeeld nadruk en stembuigings, na te boots (Thurlow 2003:14–5). Die verskynsel is in

59 boodskappe (2,1%), saamgestel deur 16 deelnemers (26,7%), gevind. Dit is aan die begin, in die middel en aan die einde van woorde as vokale of konsonante (of soms albei) aangetref. Voorbeeld (27) en (28) illustreer letterherhaling aan woordbegin; (29) en (30) verteenwoordig die herhaling van vokale in die middel van 'n woord; (31) en (32) beliggaam die herhaling van konsonante aan woordeinde; (33) illustreer die vorming van 'n volwoord deur swaar op letterherhaling te steun (dié besondere boodskap in reaksie op 'n grap).

(27) M21: **Mmm**...mens moet versigtig wees met hierdie technology..

(28) V8: **Aaahh** dis awesome *MI!* Dankie vir jul mooi harte en del van die artikel

(29) M1: **Howziiiit** Ek weeti of daar van jul is wat weet nie, daar is n gr 12 by *ALMA MATER* wat positief getoets het. Maandag se terugkeer is eers op hold v gr 10&11

(30) V2: *MI*, my hart. Ek **haaaaat** slange

(31) M2: En n '**Agggg** Shame' enetjie vir die girls

(32) V9: **Lekkerrr**

(33) M8: **Aaarrrrggghhhh!!!**

6.2.1.8 Letterweglating

Hierdie kategorie behels volgens Verheijen (2018:118) die wegating van letters binne die grense van 'n woord; sy bied *vnv < vanavond* ("vanaand") as 'n voorbeeld. In die huidige ondersoek omvat letterweglating die wegating van vokale (sogenaamde konsonantskryfwyse; Saal 2015:3–4), konsonante of albei. Die verskynsel het in 98 boodskappe (3,5%) onder 11 deelnemers (18,3%) opgeduiik, maar hierdie statistiek is misleidend, omdat slegs drie deelnemers (5,1%) vir nagenoeg 86 (87,8%) van die 98 boodskappe verantwoordelik was. Voorbeelde (34)–(36) beeld die wegating van konsonante (*leker < lekker*), vokale (*ht < het*) of albei (*lkr < lekker* – 'n voorbeeld van konsonantskryfwyse) uit.

(34) V6: Hy vir my gesê hy het **leker** 25 jaar gehou. Naais idee gegee v hul reunie. Sal môre meer info gee

(35) M8: Ja baie dankie *MI & Co*, julle **ht** so baie moeite gedoen

(36) V2: Nout ek regtig **lkr** hardop gelag

6.2.1.9 Voorletterwoorde

In Verheijen (2018:118) se raamwerk verwys *voorletterwoorde* na reduksieprodukte wat uit die eerste letter(s) of deel/dele van 'n kompleks, frase, sin of uitroep tot stand kom, byvoorbeeld *sv < samenvatting*. Daar was weinig voorbeelde hiervan in die taaldata. Verheijen se definisie is gevolglik uitgebrei om simplekse ook in te sluit; tesame met akronieme is hierdie verskynsel in 198 boodskappe (7,0%) onder 24 deelnemers (40,0%) aangetref. Voorbeelde (37)–(40)

illustreer voorletterwoorde gebaseer op onderskeidelik 'n kompleks (*FB* < *Facebook*), 'n simpleks (*d* < *die*), 'n frase (*id* < *in die*; *HN* < *Happy New Year*). Eersgenoemde is 'n interessante geval, aangesien hierdie sosialemediaplateform oënskynlik tot 'n staat van alomteenwoordigheid in ons daaglikse lewens ontwikkel het sedert dit in 2004 bekendgestel is (Baron 2008:14). Die navorsers kon egter nie ten tyde van hierdie navorsing enige gesaghebbende Afrikaanse of Engelse bronne opspoor waarin "FB" as die afkorting vir "Facebook" gebruik word nie en dus is "FB" in hierdie ontleding as 'n voorletterwoord gereken.

(37) V11: *KLASMAAT...* Nou getroud, sy nie aktief op **FB** en ook nie baie whatsupp...
Sy verpleeg nog en in *ALMA MATER-STAD*

(38) M1: *M5*, hoe vorder jy met **d** onnies se lys?

(39) V11: Natuurlik voor **id**. Geniet *DOGTER* se volgende 5 jaar..dink jy min net nog
ene op skool...laatlam *ALMA MATER* Bo

(40) V5: **HN**
Y

'n Opsomming van die bevindings oor die fonologiese en morfologiese kenmerke verskyn in Tabel 1. Alhoewel standaardtaalafkorting die gereeldste morfologiese reduksievorm in die taaldata is, is dit onderaan die tabel geplaas as 'n aanduiding van die feit dat die verskynsel so algemeen in die skryftaal voorkom dat dit nie as 'n onderskeidende stylkenmerk van SMS-Afrikaans gereken kan word nie. Onder die oorblywende morfologiese kenmerke blyk dit dat die grootste persentasie deelnemers van voorletterwoorde gebruik maak, terwyl letterweglating, knipsels en letterherhaling ook wyd voorkom. Eindweglating is nie waargeneem nie. Onder die fonologiese kenmerke was aksentstilering die opvallendste verskynsel, terwyl fonetiese herspelling ook algemeen was. Die gebruik van homofone, hetsy gebaseer op 'n enkele letter of syfer of die alfanumeriese tipe was seldsaam, terwyl visuele herspelling afwesig was. Lawwighede/spuelsheid is wel in die taaldata aangetref, maar net agt deelnemers (13,3%) was daarvoor verantwoordelik. Met betrekking tot Thurlow (2003:14–5) se sosiolinguistiese grondstellings verwesenlik die steekproef dus bondigheid en spoed hoofsaaklik deur die gebruik van voorletterwoorde, terwyl fonologiese benadering grootliks op aksentstilering berus.

Tabel 1. Morfologiese en fonologiese kenmerke van die steekproef se SMS-Afrikaans

Mikrolinguistiese kategorie	Tikbewerking	Kenmerk	Boodskappe		Deelnemers	
			Getal	%	Getal	%
Morfologie	Reduksie	Voorletterwoorde	198	7,0	24	40,0
Morfologie	Reduksie	Letterweglating	98	3,5	11	18,3
Morfologie	Reduksie	Knipsels	67	2,4	13	21,7
Morfologie	Byvoeging	Letterherhaling	59	2,1	16	26,7
Morfologie	Reduksie	Eindweglating	0	0,0	0	0,0
Fonologie	Vervanging	Aksentstilering	263	9,3	30	50,0
Fonologie	Vervanging	Fonetiese herspelling	113	4,0	14	23,3

Fonologie	Vervanging	Homofone gebaseer op een letter of syfer	2	0,1	2	3,3
Fonologie	Vervanging	Alfanumeriese homofone	1	0,04	1	1,7
Fonologie	Vervanging	Visuele herspelling	0	0,0	0	0,0
—	—	Lawwighede/speelsheid	12	0,4	8	13,3
Morfologie	Reduksie	Standaardtaalafkorting	257	9,1	28	46,7

6.2.2 Ortografiese kenmerke

Ortografie verwys na spelling in die algemeen en korrekte spelling in die besonder (Richards en Schmidt 2014:414); dit betrek beide lees- en skryftekens (AWS 2017:vi, 101). Carstens (2018:288) beskryf leestekens as “*skeidingstekens* wat in die skrif aan die leser oorbring wat die spreker gewoonlik op hoorbare wyse aan die hoorder oordra deur stembuiging, pouering, ensovoorts” (sy skuinsdruk). Daarteenoor omskryf hy skryftekens as “*onderskeidingstekens* wat in die grammatika gebruik word om (i) die juiste uitspraak van bepaalde letters aan te dui (byvoorbeeld è, ë, ê) of (ii) as fonetiese simbole (byvoorbeeld soms [sic] die dubbelpunt om ’n lang vokaal aan te dui, soos [a:], [y:]])” (weer eens sy skuinsdruk). Die raamwerk vir hierdie gedeelte van die ontleding is soortgelyk aan dié van Verheijen (2018:119) vir die SMS-Nederlands van tieners en jongmense; in teenstelling met die fonologiese en morfologiese kenmerke behels dit net twee tikbewerkings, naamlik reduksie en byvoeging.

6.2.2.1 Buitensporige hooflettergebruik

Die oormatige gebruik van hoofletters dien om bepaalde emosies oor te dra (Saal 2015:5). Dit is in 46 boodskappe (1,6%), geskryf deur 15 deelnemers (25,0%), waargeneem. Twee spesifieke voorbeeld word in (41) en (42) gegee: In (41) wend M2 hoofletters aan om humor oor te dra in reaksie op die voorafgaande boodskap van V11, want die “koffie” waarna sy verwys is ingroetaal vir Ponchos – ’n sterk alkoholiese ingieting van tequila en koffie en ’n gunsteling onder sommige van die reüniegangers. Die hoofletters in (42) dra ironie oor, want die muur was ’n gewilde pousekuierplek tydens die deelnemers se hoërskooljare, maar het mettertyd só bouvallig geword dat hulle verbied is om daarop te sit.

(41) V11: Ek is vrek bang vir daai koffie hoor!!

M2: 😂😂😂 Dit BYT! 😂😂😂

(42) V7: Mag ’n mens nog SIT op die muur? 😢

6.2.2.2 Die herhaling van leestekens: punte, uitrooptekens en vraagtekens

Hierdie kategorie in Verheijen (2018:119) se raamwerk staan in teenstelling tot die weglatting van punte, uitrooptekens en vraagtekens. Die weglatting van hierdie leestekens kan op bondigheid en spoed begrond word, terwyl die herhaling daarvan eerder aan paralinguistiese regstelling toegeskryf behoort te word. Leestekenherhaling is in 457 boodskappe (16,1%), geskep deur 33 (55,0%) deelnemers, gevind. In hierdie boodskappe is die herhaling van punte

die meeste aangetref (235 boodskappe; 51,4%), gevolg deur uitroeptekens (195 boodskappe; 42,7%) en vraagtekens (27 boodskappe; 5,9%). Die voorbeelde in (43)–(45) dien ter illustrasie.

(43) M5: Daar vat hy.....rondte 2.....lets go.....🍻🍾👉💥

(44) V18: Op die beste reünie nog!!! Dankie *M1* en Komitee!!! Julle het julfself oortref!!! 🎉

(45) V12: Moet ons glase saambring???

6.2.2.3 Die weglatting van leestekens

Die weglatting van leestekens het die aandagstreep, (dubbel)aanhalingsstekens, dubbelpunt, komma, punt, uitroeptekens en vraagtekens behels. Geen gevalle waar die asterisk, hakies, kommapunt of skuinsstreep ooglopend in 'n boodskap afwesig was, kon met sekerheid geïdentifiseer word nie en gevoglik word hierdie leestekens in die res van die bespreking weggelaat. Verder word die bespreking bondigheidshalwe tot enkele voorbeelde beperk waarin die weggelate leestekens telkens in rooi aangedui word, gedagtgig daarvan dat dit dikwels subjektief is om die afwesigheid van leestekens te ontleed.

Aandagstreep (AWS 2017:103):

(46) M6: Dankie vir alles *M1* en span – dit was fantasmagories lekker. Weldone 🙌🙌

(47) V5: Dis baie erg – baie van ons kan eers met level 1 begin werk

Anhalingstekens (AWS 2017:108):

(48) V26: Dis nie dalk Alphaville se “Playing with love” nie?

Dubbelpunt (AWS 2017:110–3):

(49) V2: As een v jul n matriek kind ht, betei hul voor: as dinge so aangaan gaan hul Plett rage 'online' 😂

(50) V3: Dnki *M14*..baie baie waar op d een sê ek verseker: "Amen"!!!

Komma (AWS 2017:118–30):

(51) M9: Ok, *M10*. Ek sal dan maar vir een vier al¹⁷ reël. Sal jou laat weet hoe laat ons afslaan.

(52) V18: Dankie, *M1!* Welkom, *M16!* 😊

Punt (AWS 2017:131–3):

Die weglatting van hierdie leesteken is verbreid in die taaldata aangetref: In nagenoeg 875 boodskappe (30,8%), saamgestel deur 'n meerderheid van die deelnemers (46; 76,7%), het een

of meer punte ontbreek. Die hoë voorkoms van die verskynsel gaan hand aan hand met een van die funksies van emoji's, naamlik om leestekens te vervang (Siever 2020:136–43). Daar word volstaan met die feit dat 526 (60,1%) van die 875 boodskappe deur emoji's of piktogramme afgesluit is. Voorbeelde (53) en (54) verskaf gevalle waar punte aan sinseinde ontbreek, terwyl (55) en (56) die vervanging van punte met emoji's illustreer.

(53) V7: Ek het daarna amper regte gaan swot.

(54) M3: Ek vermoed hierdie is fake.

(55) V2: Solank on baaaie koffie ht 😅

(56) M12: As jy die "beauty of life" elke dag wil beleef, kry n laatlam 😊

Uitroeptekens (AWS 2017:136–8):

(57) V9: Lekkerrr!

(58) M6: Eina dis so hartseer 😢😢

Vraagtekens (AWS 2017:138–40):

(59) M1: Wie van julle onthou die onnie?

M5: Nope....

V1: Ook nie

M1:Hyt wisk en skeinat gegee...hys weg toe ons st 8 was dink ek

V1: Wie is hy?

(60) V2: *MI*, ons ry more op vakansie. Is 2 Nov terug. Sal jy my asb op hoogte hou vir d vlg vraag asb?

Tabel 2 som die bevindings oor leestekenweglating op. Hieruit kan afgelei word dat die meerderheid deelnemers geredelik punte aan sinseinde en kommas uit hulle SMS-boodskappe weglaat. Dit sou egter 'n fout wees om te beweer dat die deelnemers puntweglating verbred aanwend om bondigheid en spoed te bewerkstellig, want in 'n betreklik groot getal van dié weglatings (526 boodskappe; 60,1%) het die deelnemers (38; 64,4%) verkieks om eerder emoji's en piktogramme aan die sinseinde te gebruik – die invoeging van hierdie grafiese simbole vat minstens net so lank as die tik van 'n punt op 'n konvensionele toetsbord. Die weglatting van aandagstrepe, vraagtekens en uitroeptekens is onder minder deelnemers aangetref, terwyl die ontbreking van die dubbelpunt en aanhalingsstekens seldsaam was.

Tabel 2. Die weglatting van leestekens

Ortografiese kategorie	Tikbewerking	Kenmerk	Boodskappe		Deelnemers	
			Getal	%	Getal	%
Leestekenweglating	Reduksie	Punt aan sinseinde	875	30,8	46	76,7
Leestekenweglating	Reduksie	Komma	487	17,2	41	68,3

Leestekenweglating	Reduksie	Aandagstreep	50	1,8	16	26,7
Leestekenweglating	Reduksie	Vraagteken	40	1,4	12	20,0
Leestekenweglating	Reduksie	Uitroepteken	17	0,6	10	16,7
Leestekenweglating	Reduksie	Dubbelpunt	7	0,2	6	10,0
Leestekenweglating	Reduksie	Aanhalingstekens	1	0,04	1	1,7

6.2.2.4 Die wegglating van skryftekens

Die wegglating van skryftekens het die wegglating van afkappingsteken, diakritiese tekens (akuutteken, deelteken, gravisteken en kappie), hoofletters, koppeltekens en punte in standartaalafkortings behels. Dit was nie moontlik om enige patroonmatigheid in die deelnemers se wegglating van skryftekens te herken nie. Voorbeeld (61) illustreer dit: M9 gebruik 'n deelteken op die laaste *e* in *gereël*, maar hy laat dit op die *u* in *reunie* ("reünie") weg.

(61) M9: Dankie *M1* vir jou en die komitee. Dit was regtig 'n spesiale naweek. Alles was GREAT gereël. Kan nie wag vir die volgende reunie nie.

Die bespreking word met die uitsondering van diakritiese tekens bondigheidshalwe tot enkele voorbeeldbeperk en die skryftekenglating word telkens in **rooi** uitgelig.

Afkappingsteken (AWS 2017:7–11):

(62) M16: *M1* en komitee baie geluk met **n** puik reunie en dankie dat julle ons wat nie kon bywoon op hoogte gehou het met die great **fotos** en **videos!**

(63) V12: Help gou educated people. Ek het **n** 80's krisis...Wat is die naam van die A-ha song "playing with love"?? Kry dit nie op you tube

Diakritiese tekens:

Die AWS (2017:714) definieer diakritiese tekens as skryftekens wat die klankwaardes van bepaalde letters aandui; hierdie tekens omsluit die aksenttekens (akuut en gravis), die deelteken en die kappie. Voorbeeld (64) en (65) illustreer die wegglating van deeltekens in onderskeidelik *reëls* en *Geseënde* op grond van reël 5.1 van die AWS (2017:25), waarvolgens die deelteken gebruik word om 'n nuwe lettergreep aan te duі.

(64) M4: Maar ons het altyd die **reels** 😊

(65) V2: **Geseënde** Christus fees vir almal met baie liefde ❤ en n wonderlike 2021

Voorbeeld (66)–(68) beeld die wegglating van die kappie in onderskeidelik *sē*, *hē* en *gō* uit. Hierdie skryftekens word op vokaalletters geplaas om hulle uitspraak te rek; al die voorbeeldbeperk het betrekking op reël 10.1 (AWS 2017:62), waarvolgens die kappie dien om vokaalletters in oop lettergrepe te rek.

(66) M10: My seun **se** hy speel saam. Drie van ons, game is on.

(67) M9: Lekker verjaar *V8*. Mag jy 'n GREAT jaar **he!!**

(68) V12: *V4* ek en *V33* het al ons **go** uitgedans gisteraand ons is **reg** vir jou vannaand!

Die akutteken is hoofsaaklik op eiename van vreemde herkoms in die taaldata weggelaat (reël 4.5; AWS 2017:24) – voorbeeld word verswyg ten einde die deelnemers se privaatheid te beskerm. Voorbeeld (69) illustreer die enkele geval waar die leser 'n akutteken op die *e* van *dié* vir beklemtoning volgens reël 4.2 (AWS 2017:23) sou kon verwag.

(69) M1: Dis n dooie Maandag **die** hoor...

Volgens reël 8.1 van die AWS (2017:45) word die gravisteken “in enkele algemeen gebruiklike Afrikaanse woorde gebruik om die uitspraak [ɛ] van die letter e aan te dui.” Hierdie reël het betrekking op al die gevalle van gravistekenweglating in die taaldata soos wat in voorbeeld (70) en (71) vir *nè* en *hè* verbeeld word. Tersyde dien hierdie voorbeeld ook om die oortreding van reël 13.32 (AWS 2017:120) te illustreer – daarvolgens moet 'n komma gebruik word om 'n einddeelvraag van die res van 'n sin te skei.

(70) V2: Jy weet ek en *EGGENOOT* en ons kleinste *DOGTER* sal albei bywoon **ne?**oudste skryf matriek sal nt inloer

(71) M8:   dit is **he?** Die goeie ou dae...

Die weglatting van diakritiese tekens was in die geheel die reël eerder as die uitsondering, aangesien daar net 112 boodskappe (3,9%) was waarin die deelnemers (26; 43,3%) dit wel gebruik het. Weglatting het voorkeur bo byvoeging geniet in die geval van die deelteken (71 teenoor 31 boodskappe), akut (43 teenoor 21 boodskappe) en gravis (23 teenoor vier boodskappe).¹⁸ Die kappie was die uitsondering, want daar was ewe veel boodskappe (59) waarin dit óf aanwesig (18 deelnemers) óf afwesig (11 deelnemers) was.

Hoofletters aan sinsbegin (AWS 2017:46–7):

(72) M7: **well** done almal !! **het** soos baie fun gelyk. *M1*, jy's n yster !

(73) V6: **wanneer** hou ons die party, *M2* jy maak my nou lus fie kuier

Hoofletters in eiename en afkortings (AWS 2017:47–8, 53–4):

(74) M1: ....verander dit net na **vw** toe.

(75) M12: ... Mini Pretoria... Maar ons skree steeds **cheetahs**

(76) V7: Geseënde Kersfees uit die **verre ooste**.

Koppeltekens (AWS 2017:31–4, 86–7):

(77) M2: Agri SA se syfers sê 15.8 miljoen **Suid Afrikaners** kry nie op n daaglikse basis n bord kos nie. En ons regering lockdown net voort en wil SAL weer lewendig bloei uit belastingeld

(78) V1: Jy is so reg *V3...ek* kry aanmekaar raas....want ek gedra my nie soos n **47** jarige vrou met 4 kinders nie...whatever🤣🤣🤣

(79) V6: Ook **net net** 😊

Punte in standaardtaalafkortings (AWS 2017:17):

(80) M1: Hi almal, ek remind julle net dat ons **asb** alle gelde **v** reunie teen 30 **Sept** moet kry **asb**. As daar dalk n hickup is kontak my gerus. Onthou ook **asb** om fotos te stuur wat jy het en ook jou favourite 80s song (Mony mony is klaar op) Thanx vir al d rsvps en die wie reeds betaal het.

(81) V2: *OORLEDE KLASMAAT* sin sal ons **vlg** wk reel 😊

Die bevindings oor skryftekenweglating is in Tabel 3 opgesom. Hieruit blyk dit dat die steekproef al die vernaamste skryftekens in 'n meerder of mindere mate uit hulle SMS-boodskappe weglaat – waarskynlik vanweë 'n behoefte aan bondigheid en spoed gegewe die gesprekmatigheid van SMS en die slimfoontoetsbordvereistes op WhatsApp. Betreffende laasgenoemde moet senders byvoorbeeld eers 'n toetsbord met net die letters van die alfabet aktiever wanneer hulle 'n boodskap wil saamstel of op iemand anders s'n reageer. Daarna moet daar op die 123-toets gedruk word om 'n toetsbord met syfers en lees- en skryftekens toeganklik te maak; nadat die toepaslike karakters in die boodskap geplaas is, moet die ABC-toets eers weer gedruk word om na die oorspronklike alfabettoetsbord terug te keer voor daar met die samestelling van die res van die boodskap voortgegaan kan word. Al hierdie tikkbewerkings is tydrowend en kan beurtwaarneming in 'n gesprek in die wiele ry, en dus vermy die kletsgroepdeelnemers oënskynlik hierdie "onnodige" tikkbewerkings.

Tabel 3. Die weglatting van skryftekens

Tikkbewerking	Kenmerk	Boodskappe		Deelnemers	
		Getal	%	Getal	%
Reduksie	Diakritiese tekens	185	6,5	28	46,7
Reduksie	Afkappingsteken – 'n	171	6,0	21	35,0
Reduksie	Hoofletters aan sinsbegin	112	3,9	18	30,0
Reduksie	Hoofletters in eiename en afkortings	74	2,6	19	31,7
Reduksie	Punte in standaardtaalafkortings	46	1,6	8	13,3
Reduksie	Koppeltekens	33	1,7	12	20,0
Reduksie	Afkappingsteken – foto's / video's	20	0,7	9	15,0

6.2.2.5 Die weglatting van spasies tussen woorde

Die weglatting van spasies tussen woorde was 'n seldsame verskynsel, maar is wel in 15 boodskappe (0,5%), gestuur deur ses deelnemers (10,0%), tussen 'n syfer of getal en die daaropvolgende woord waargeneem. Voorbeelde (82) en (83) dien ter illustrasie.

(82) V9: Ek is ook al Ouma van 'n **2jarige** BAIE BESIGE klein mannetjie. Verruil dit vir niks. Maar moet erken, hy speel my OP as ons bymekaar kom. 'n Nawek voel soos 'n week as hulle hier gekuier het!!!!!! Dan kort ek 'n dag of twee om te herstel

(83) M9: Ek's oor **10min** daar.

'n Opsomming van SMS-taalverskynsels gebaseer op ortografie verskyn in Tabel 4. Wat hierdie tabel by uitstek toon, is dat SMS-taal eerstens oor die verwesenliking van kommunikatiewe doelstellings gaan. Dit blyk uit die feit dat twee van Thurlow (2003:14–5) se sosiolinguistiese grondstellings – bondigheid en spoed aan die een kant en paralinguistiese regstelling aan die ander kant – betreklik goed gebalanseer is in die sin dat beide versnellende en vertragende tikbewerkings in Tabel 4 verteenwoordig word. Dit bevestig Thurlow (2003:15) se aanspraak dat, in die meeste gevalle, "all principles are served simultaneously and equally". Tabel 1, waarin die fonologiese en morfologiese kenmerke opgesom word, verleen verdere steun aan hierdie stelling. Wat die onderskeidende ortografiese kenmerke betref, is die weglatting van lees- en skryftekens en die herhaling van leestekens onder 'n meerderheid van die deelnemers waargeneem, terwyl buitensporige hooflettergebruik ook opvallend was. Die weglatting van spasies tussen getalle of syfers en daaropvolgende letters is 'n minder gebruiklike verskynsel, terwyl oortollige koppelteken, in byvoorbeeld *pannekoeken-huis* < *pannekoekhuis* ("pannekoekrestaurant") in Verheijen (2018:119) se navorsing, afwesig was. Oortollige spasies in samestellings en samstellende samestellings is onderaan die tabel ingesluit as 'n aanduiding dat die verskynsel so algemeen in die skryftaal voorkom (Carstens 2018:251) dat dit nie as 'n onderskeidende stylkenmerk van SMS-Afrikaans gereken kan word nie.

Tabel 4. SMS-taalverskynsels gebaseer op ortografie

Tikbewerking	Kenmerk	Boodskappe		Deelnemers	
		Getal	%	Getal	%
Reduksie	Weglatting van leestekens	1 222	43,1	51	85,0
Reduksie	Weglatting van skryftekens	470	16,6	39	65,0
Byvoeging	Herhaling van leestekens	457	16,1	33	55,0
Byvoeging	Buitensporige hooflettergebruik	46	1,6	15	25,0
Reduksie	Weglatting van spasies	15	0,5	6	10,0
Byvoeging	Oortollige koppelteken	0	0,0	0	0,0
Byvoeging	Oortollige spasies tussen die dele van 'n samestelling of samstellende samestelling	72	2,5	25	41,7

6.3 Tipografiese kenmerke

Die bespreking word bondigheidshalwe tot die voorkoms en plasing van emoji's beperk.¹⁹ Statistieke betreffende die voorkoms van emoji's word verskaf en die plasing van emoji's in 'n boodskap word bespreek. Die ontleding is gebaseer op weergawe 13.1 van die Unicode Consortium se volledige versameling emoji's soos wat dit in Augustus 2021 daar uitgesien het (The Unicode Consortium 2021).

6.3.1 Voorkoms

Emoji's is in 1 795 boodskappe (63,3%), saamgestel deur 54 deelnemers (90,0%), aangetref. Die taaldata het in die geheel 4 721 emoji's bevat, wat beteken dat daar 'n gemiddeld van 1,7 emoji's in elk van die 2 837 teksboodskappe was.²⁰ Dertien deelnemers (21,7%) was vir 3 874 (82,1%) van hierdie prentkarakters verantwoordelik. In die 1 795 boodskappe was daar 946 (52,7%) waarin die emoji's net gesigsuitdrukkings bevat het, terwyl 607 (33,8%) emoji's sonder gesigsuitdrukkings gebruik het. 'n Totaal van 242 boodskappe (13,5%) het 'n kombinasie van gesiglose en gesigbevattende emoji's ingesluit. Voorbeelde (84)–(89) illustreer elk van hierdie drie gevalle.

Net gesigbevattende emoji's:

(84) M4: Dit is baie slim. Wonder howveel is sy wages? Seker meer as wat hy kan tel.

(85) V6: Besliz Golf kar vir jou. Onthou ek ry saam. Gaan wraggies nie loop nie!

Net gesiglose emoji's:

(86) M13: Ek wil saam speel.

(87) V27: Baie geluk, mag daar nog vele wees..

Beide gesigbevattende en gesiglose emoji's:

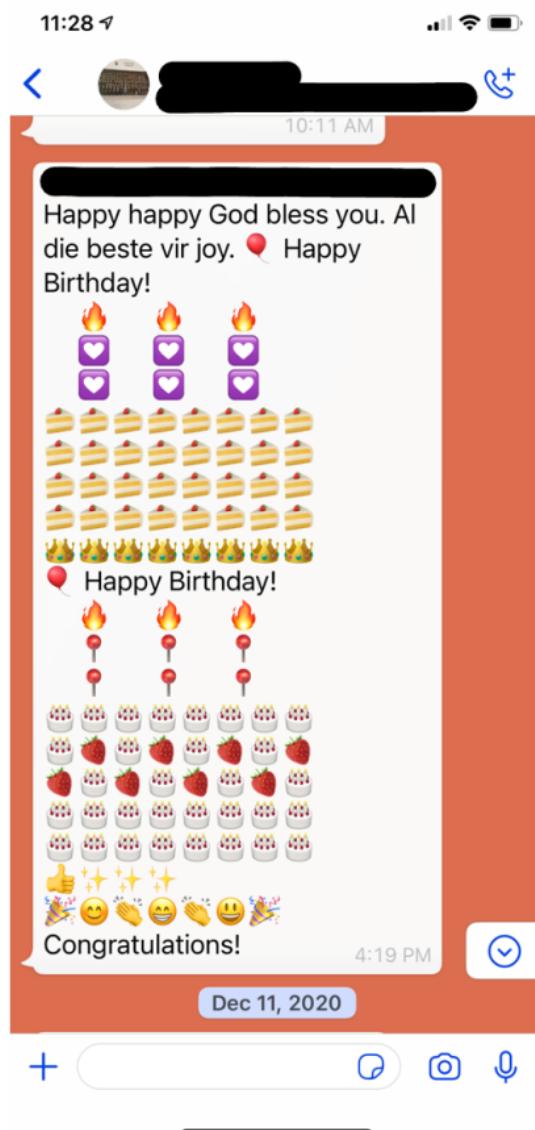
(88) M1: Ag nee kom nou julle girls.....dis mos koningskos .

(89) V8: Dankie *V3!* Seen vir elkeen op hierdie spesiale naweek. Reen heerlik om *PROVINSIE!* So dankbaar .

Verder was daar 1 042 boodskappe (36,7%) waarin emoji's glad nie verskyn het nie. Hier teenoor was daar 823 (29,0%) wat slegs uit emoji's bestaan het – sogenaamde "naakte emoji's" (Provine, Spencer en Mandell 2007:301). Emoji-alleen-boodskappe kon so min as een en soveel as 17 emoji's bevat, terwyl die deelnemers geneig was om 'n gemiddeld van drie naakte emoji's te gebruik. Tussen hierdie twee uiterstes was daar 972 boodskappe (34,3%) wat 'n samespel van lees- of alfanumeriese tekens en emoji's bevat het. In hierdie stel boodskappe was daar 'n enkele een met 'n allemintige 111 emoji's – dit is deur 'n manlike deelnemer saamgestel om twee verjaardagkoekoek as deel van 'n gelukwensning uit te beeld. Dié

besondere boodskap verskyn in Figuur 1 en illustreer die aanwending van emoji's as versiering of kuns (Siever 2020:143).

Laastens verskyn die gewildste emoji's in die data in Tabel 5. Die ontleding van emoji's berus op weergawe 13.1 van die Unicode Consortium se volledige versameling prentkarakters – hierdie weergawe is in Oktober 2020 vrygestel en bevat in die geheel 3 521 emoji's (Emojipedia.org 2021). Tabel 5 dui aan dat die kletsgroepdeelnemers slegs 183 (5,2 %) van die karakters ingespan het, met 😆 verreweg die gewildste. Hierdie bevinding kan verklaar word op grond daarvan dat die deel van grappe die gewildste aktiwiteit op die kletsgroep was (675 uit 2 837 boodskappe; 23,8%). Ter wille van konteks lys Tabel 5 ook die gewildste emoji's in Oktober 2019 wêreldwyd (Emojipedia.org 2021).²¹ Alhoewel hierdie inligting ietwat verouderd is, oorvleuel nie minder nie as ses van die emoji's op hierdie lys met dié van die deelnemers se top 10, wat daarop dui dat die Afrikaanssprekende lede van Generasie X heelwat met talle ander emojibruikers wêreldwyd gemeen het.

Figuur 1. 'n Verjaarsdagboodskap met twee koeke uit emoji's "gebak"

Tabel 5. Die gewildste emoji's in die data

No.	Emoji	Afrikaanse beskrywing ²²	Getal	%	Wêreldwyd
1	🤣	rol op die grond van die lag	1 147	24,3	😂 face with tears of joy
2	😂	gesig met trane van blydskap	531	11,2	❤️ red heart
3	🙏	saamgeslaande hande	346	7,3	😍 smiling face with heart-eyes
4	👏	klappende hande	328	6,9	🤣 rolling on the floor laughing
5	👍	doodreg	147	3,1	😊 smiling face with smiling eyes
6	😁	stralende gesig	136	2,9	🙏 folded hands
7	🙌	juigende hande	130	2,8	💕 two hearts
8	❤️	rooi hart	114	2,4	😭 loudly crying face
9	😘	laggende gesig met sweetpêrel	88	1,9	😘 face blowing a kiss
10	😃	gesig wat luidkeels huil	83	1,8	👍 thumbs up
11–183			1 671	35,4	
Totaal			4 721	100,0	

Tabel 6 bevat statistieke vir die voorkoms van emoji's. Alhoewel die meerderheid deelnemers (57; 95,0%) steeds boodskappe sonder emoji's stuur, is daar feitlik net soveel deelnemers (54; 90,0%) wat boodskappe met emoji's stuur, wat daarop dui dat hulle hierdie karakters met ope arms aangeneem het en vrylik in hulle SMS-Afrikaans op WhatsApp gebruik.

Tabel 6. Enkele statistieke oor die voorkoms van emoji's in die taaldata

Boodskapsoort	Boodskappe		Deelnemers	
	Getal	%	Getal	%
Boodskappe sonder emoji's	1 042	36,7	57	95,0
Boodskappe met teks en emoji's	972	34,3	50	83,3
Boodskappe net met emoji's	823	29,0	45	75,0
Boodskappe met gesigbevattende emoji's	946	33,3	39	65,0
Boodskappe met gesiglose emoji's	607	21,4	46	76,7
Boodskappe met beide gesiglose en gesigbevattende emoji's	242	8,5	36	60,0

6.3.2 Plasing

Die plasing van emoji's in 'n boodskap is 'n onderwerp wat betrekking het op die leesbaarheid van SMS-boodskappe. Cohn, Roiackers, Schaap en Engelen (2018:1528–9) bevind byvoor-

beeld dat dit die deelnemers aan hulle steekproef – hoofsaaklik Nederlandse moedertaalsprekers wat ook vlot in Engels is – langer neem om boodskappe met emoji's aan die einde daarvan te verwerk as wanneer emoji's inhoudswoorde binne die grense van 'n sin vervang. Hulle verklaar dié verskynsel op grond van 'n moontlike "verpakkingseffek" wat emoji's aan boodskapeinde uitoefen, want sulke emoji's spoor lesers aan om die voorafgaande boodskap in herbeskouing te neem en 'n verband met die emoji's aan boodskapeinde te lê. In die volgende besprekking word die plasing van emoji's bondigheidshalwe by wyse van enkele voorbeeldgeillustreer. Die uitsondering is die plasing van emoji's in die middel van 'n woord – dit word bespreek om enkele van die kommunikatiewe funksies van emoji's kortlik te belig.

Emoji's uitsluitlik aan die begin van 'n boodskap:

(90) V8: 😊👍🌸🕒 lekker man! Hoekom nie?!

(91) M6: 😂😂😂😊🤣🤣🤣🤣 eish

Emoji's uitsluitlik aan die einde van 'n boodskap:

(92) V13: Oh no V2. Mens moenie lag nie ma ek het my nou gecram 😂😂😊

(93) M8: Jip jy kan hout wiele ook as 'n add-on kry, ek sal pryse deurstuur 🙄🙄🤣🤣🤣🤣

Emoji's uitsluitlik in die middel van 'n boodskap:

(94) V15: Sterkte my liefste V3😢....ons bid verseker hard vir hom🙏!!! Hou ons asb op hoogte!

(95) M7: V20..sê vir *MANSNAAM* ek sien baie uit om hom weer te sien 😊..V7 sleep *EGGENOOT* saam , sal lekker wees om hom ook weer te sien.

Emoji's op verskeie liggings in 'n boodskap – middel-einde:

(96) V4: *M1*, ek sal Sa oggend bywoon en ek en *EGGENOOT* Sa aand. Kan regtig nie sê van kinders nie 🙄 Duisende dankies vir al julle moeite ⭐⭐

(97) M8: Hallo *M16*, hoop jy het lekker verjaar man 😊😊😊🎁 Jip, ja van ons is nog baie ver van 50 af.... Groete 🎉🎂

Emoji's op verskeie liggings in 'n boodskap – begin-einde:

(98) V18: 😂 *V12*, ek het ook nogal begin wonder of ons dalk moet begin naamkaartjies dra na 30 jaar! Net vir in geval ons mekaar nie meer herken nie! 😝

(99) M2: 🤔 Om een of ander rede lyk matriek wiskunde nie meer dieselfde nie....dankie tog vir die internet! 😊

Emoji's op verskeie liggings in 'n boodskap – begin-middel:

(100) V3: 😊😊😊*V1* hul se mos mens is net so oud soos jy voel (id kop)ni d lyf..want d liggaam kraak soms op plekke wat ek ni geweet het bestaan.ni 😊 Het eenkeer gelees "if you want to see the beauty of life...spend some time with a 3year old once in a while!!!

(101) V12: 😊 Of Drosdyhof extra light😊... Sien môre aand!!!!

Emoji's op verskeie liggings in 'n boodskap – begin-middel-einde:

(102) V1: 🙌🙌🙌 baie dankie M4😊😊 Geseende Kersfees almal😊😊

Emoji's in die middel van 'n woord:

Hierdie afdeling word afgesluit met drie seldsame boodskappe, deur drie deelnemers gestuur, waar emoji's in die middel van 'n woord verskyn om óf 'n modale óf 'n referensiële funksie te vervul. In eersgenoemde vul emoji's 'n proposisie aan of verander dit; in laasgenoemde vervang emoji's 'n woord ofwoorddele (Siever 2020:136–43). In (103) is die aapgesigcie tussen die twee dele van *monkey man* ("apesman") geplaas óf om die betekenis van die woord te beklemtoon óf om as versiering te dien, terwyl die stralende gesig met liggende oë in (104) tussen die twee dele van *infostuk* ("inligtingstuk") geplaas is om presies aan te dui waarvan V2 hou. In (103) en (104) verrig emoji's 'n modale funksie deur die semantiese inhoud van die onderskeie boodskappe aan te vul. Voorbeeld (105) verskil, want die botsingsemoji, 💥, tree as 'n onontbeerlike deel van die swetswoord op, enersyds omdat dit vormlik daarin pas en andersyds omdat dit die gevoelswaarde van die woord verhoog. Uit hierdie oogpunt verrig 💥 'n referensiële eerder as 'n modale funksie.

(103) V17: Hy's pragtig! Het alles so laat gedoen dat ek net 2 laatlamme het. Nog besig m laerskool, speel nog tennis 🎾 en ry 🚲 dat dit bars saam m my monkey 🚲

(104) V2: *V17* ek hou v jou info🚲stuk

(105) M1: *V2* dis so waar. En ek was laasweek rerig verstom om te sien hoeveel oumense bly in n karavaan of wendy huis agter in erwe...ek gaan nou n foto post. Daai mense het sweet blou ffff💥ol maar qualify nie vir regeringshulp nie.

Tabel 7 som die plasing van emoji's op. Hieruit kan afgelei word dat die meerderheid deelnemers geneig is om emoji's uitsluitlik aan die einde van 'n boodskap te plaas en dat beide die begin en middel van 'n boodskap minder gereeld gebruik word, maar steeds aftrek kry. Wanneer die deelnemers emoji's op meer as een plek in 'n boodskap ontplooï, word die begin-einde- en middel-einde-patroon deur omtrent ewe veel deelnemers gebruik, terwyl die begin-middel- en begin-middel-einde-rangskikking selsaam is. Die plasing van emoji's in die middel van 'n woord is net so uitsonderlik.

Tabel 7. Die plasing van emoji's in die data

Plasing in boodskap	Boodskappe		Deelnemers	
	Getal	%	Getal	%
Net aan einde	728	40,6	48	80,0
Net aan begin	68	3,8	20	33,3
Net in middel	53	3,0	16	26,7
In middel en aan einde	49	2,7	13	21,7
Aan begin en aan einde	34	1,9	15	25,0
Aan begin en in middel	2	0,1	2	3,3
Aan begin, in middel en aan einde	1	0,06	1	1,7
In middel van woord	3	0,1	3	5,0

6.4 Sosialebetekenisskepping

Die ontleding in hierdie afdeling geskied teen die agtergrond van sosiolinguistiese styl as konseptuele raamwerk. In die onderstaande bespreking word daar eers aandag gegee aan die betreklik hoë voorkoms van niepropositionele boodskappe in die taaldata. Die klem verskuif dan na sosialebetekenisskepping in die vorm van die daarstelling en instandhouding van identiteit om by Coupland (2007) se betoog aan te sluit dat taalgebruikers hulle stylkeuses onder meer vir hierdie doel aanwend.

6.4.1 Niepropositionele boodskappe

Richards en Schmidt (2014:469) definieer 'n proposisie as die basiese betekenis van 'n taaluiting; 'n proposisie bestaan tipies uit iets waaroor daar gepraat word (die argument) en dit wat daaroor gesê word (die gesegde of predikaat). Dit blyk dat daar 'n betreklik groot getal niepropositionele boodskappe in die taaldata is, gegewe die teenwoordigheid van byvoorbeeld 724 foto's ($724/4\ 048 = 17,9\%$) en 285 video's (7,0%). Dit geld ook die 2 837 boodskappe wat as kerndata vir die ontleding van die mikrolinguistiese en tipografiese kenmerke gebruik is. Onder hierdie boodskappe was daar 823 (29,0%) wat slegs emoji's bevat het. Voorbeeld (106) illustreer die sogenaamde niepropositionele effek (*non-propositional effect*, Xie en Yus 2021:468): 'n Enkele boodskap van M1 ("Ek sal al daai detail ens uitvind...") lei tot nie minder nie as 25 niepropositionele boodskappe waarin die deelnemers grootliks van emoji's gebruik maak om aan die gesprek deel te neem.

(106) M1 Ek sal al daai detail ens uitvind en almal vgl week update dat ons try reg wees teen einde Febr.... Klink dit ok v almal?

M10

M22

M6 Is reg

V7

V4

V3

V23

M20

V8

V6

M5

V16

M8

V28

V1

V11

V27

V29

V19

V32 Verseker

V31

M25 Cool

V24

M16

M9 Brilliant!!!!

Yus (2017:71) verreken niepropositionele effekte op grond van die sogenaamde fatiese internet.²³ Xie en Yus (2021:468) brei hierop uit deur te betoog dat die doel van heelwat van die kommunikasie op die fatiese internet nie sosseer is om betekenisvolle inhoud oor te dra nie, maar eerder om 'n sosiopragmatische funksie te verrig: "In mobile instant messaging conversations, there is an interest in demonstrating that the user is part of the interaction, part of the collectivity, and very often, arising from the posting of photos, videos and recorded audios, there is an offset of feelings associated with being noticed and acknowledged by friends or collectivities."

6.4.2 *Emoji's*

Emoji's is by uitstek die onderskeidende stylkenmerk wat die kletsgroepdeelnemers gemeen het, aangesien prentkarakters uitgebreid in die taaldata voorkom en deur die oorgrote meerderheid van die deelnemers ingespan is. In hierdie opsig is daar 'n ooreenkoms tussen die emoji's in die huidige ondersoek en die alfanumeriese homofoon *u* vir *you* in Tagg (2012) se korpus van SMS-Engels. Wat hier ter sprake is, is hoe SMS-verskynsels soos *u < you* in 'n korpus van SMS-Engels en emoji's in 'n korpus van SMS-Afrikaans op soortgelyke wyse tot sosialebetekenisskepping bydra. Tagg (2012:181) betoog dat dit 'n fout sou wees om *u* in (107) bloot as 'n verkortingstrategie te beskou.

(107) god, don't be silly, not worried in the SLIGHTEST! i was just having NAME325 on – something u missed earlier. really no big deal. a+

Sy verduidelik dat dit in (107) oor sosialebetekenisskepping eerder as oor bondigheid en spoed gaan, want *u* bewerkstellig 'n intieme register wat die gespreksgenote op gelyke voet plaas en sodoende die daarstelling van sosiale identiteit bevorder. 'n Soortgelyke voorbeeld in die huidige ondersoek verskyn in (108). Op hulle eie dien elk van die emoji's 'n bepaalde doel: Beide en verrig 'n modale funksie deur *tennis* en *monkey* in die boodskap te herhaal,

terwyl die referensiële betekenis “fiets” het (Siever 2020:136–43). Gesamentlik tree die emoji’s egter op om (i) V17 se ingroeplidmaatskap te bevestig, (ii) die sosiale identiteit van die kletsgroep uit te bou, en (iii) ’n speelse en gemaklike register daaraan te verleen.

(108) V17: Hy’s pragtig! Het alles so laat gedoen dat ek net 2 laatlamme het. Nog besig m laerskool, speel nog tennis en ry dat dit bars saam m my monkey man.

Die insig uit hierdie ontleding is dat die redes wat dikwels aangehaal word om die vorm van SMS te verklaar – gewoonlik Thurlow se sosiolinguistiese grondstellings en die spreektaalgrondslag van SMS-taal – nie ’n volledige verrekening bied nie. As dit wel die geval was, sou dit moeilik wees om die oënskynlike teenstrydighede in (108) te verklaar: Die sintaktiese ellips van “Ek” en “Hulle is” aan sinsbegin, asook die referensiële gebruik van , doen weinig om ’n betreklik lang boodskap te verkort. Inderdaad, en is oortollig en werk pogings tot bondigheid en spoed teë; meer nog, hierdie prentkarakters het geen eweknieë in Omgangsafrikaans nie en hulle dra dus nie tot die spreektaalgrondslag van SMS-Afrikaans by nie. Wat skort, is ’n derde, bepalende oorweging, naamlik sosialebetekenisskepping. Emoji’s verrig heelwat hiervan in die ondersoek, want dit bereël die aard van die verhouding tussen die kletsgroepdeelnemers as eweknieë wat in gemaklike sosiale omgang verkeer.

6.4.3 Ortografie

Volgens Deumert (2014:124) beliggaam die ortografiese kenmerke van SMS-taal die visuele aard daarvan. Sy huldig die mening dat hierdie kenmerke ’n digterlike inslag aan SMS-taal gee na aanleiding van die toekomskundige Roman Jakobson se beskouing dat digterlike taal die klem op die vorm eerder as die funksie van taal laat val. Deumert (2014:144) se beskouing sluit aan by Grice se teorie oor gespreksimplifikatuur waarvolgens sprekers betekenis skep deur hulle gespreksgenote se verwagtinge te fnuik. Daarmee bring sy die mikrolinguistiese en tipografiese kenmerke aan die een kant en die sosiopragmatiese funksies van SMS-taal aan die ander kant byeen: “Unlike writing in the standard, digital writing is both conventional and playful, exploiting the visual side of language to maximum effect. Innovative forms that ‘make strange’ are always possible.” Hierdie vreemdmaking beliggaam volgens Deumert (2014:125) die wesensaard van SMS-taal, want “to make strange” beteken “to disrupt the habits of reading and the semiotic patterns of everyday communication; to de-automatize and defamiliarize perception”. Aan die hart van die ortografiese kenmerke lê dus die insig dat dit ’n estetiese inslag het wat SMS-gebruikers in staat stel om hulle vindingrykheid met taal deur onverwagse afwyking van die norme van standaard- geskrewe taal ten toon te stel.

Een van die interessantste gevalle behels die plasing van spasies tussen sinsdelle en die leestekens wat veronderstel is om dit af te baken. Die spesifieke geval hier ter sprake is dié van M7, wat deurgaans ’n spasie tussen ’n komma en die voorafgaande woord, asook tussen die einde van ’n sin en ’n daaropvolgende uitroep- of vraagteken plaas, maar nie voor ’n punt, of voor en ná ’n beletselteken nie. Voorbeelde (109) en (110) illustreer die plasing van ’n oortollige spasie tussen ’n woord en ’n komma, asook tussen die einde van ’n sin en een of meer uitroptekens. Daarteenoor beeld (111) en (112) die konvensionele gebruik van ’n punt aan sinseinde, maar die onkonvensionele weglatting van spasies rondom die beletselteken uit. Voorbeelde (113) en (114) beliggaam twee gevalle waar daar ’n oortollige spasie tussen sinseinde en ’n vraagteken is. M7 se gebruik van die punt aan sinseinde is dus “uitsonderlik”, aangesien hy in al die ander gevalle die konvensionele gebruik van die beletselteken (reël

13.21; AWS 2017:113), asook die komma, uitroep- en vraagteken (AWS 2017:119, 136, 138), oënskynlik verontagsaam.

Komma en uitroopteken:

(109) M7: well done almal !! het soos baie fun gelyk. *M1* , jy's n yster !

(110) M7: Da vat hy nou !! Alles wat mooi is vir julle ! Hoop 2019 bring geluk , vrede en liefde vir almal !!

Beletselteken en punt:

(111) M7: Genade !! Het 30km gedoen vandag en amper gesterf...maar die SuidOoster het darem gepomp.

(112) M7: Baie mooi...dankie vir almal wat gereel het.

Vraagteken:

(113) M7: ek is in *M1*. Laat weet wat die dogtertjie nodig het. Hoe oud is sy ?

(114) M7: Is dit n wittetjie ?

Die gebruik van oortollige spasies tussen teks en leestekens kom ook elders voor (sien byvoorbeeld Bryan 2019), maar hier is dit uniek aan M7 onder die 60 steekproeflede. Ooglopende verklarings is dat (i) M7 beïnvloed word deur die Franse leestekenkonvensie, wat inderdaad spasies voor veral "hoë" leestekens soos uitroep- en vraagtekens vereis; (ii) die teksvoorspellingstegnologie op sy slimfoon werktuiglik spasies tussen teks en leestekens invoeg; (iii) hy die pragmatiese uitwerking van sy boodskappe wil demp (Bryan 2019). Geeneen van hierdie redes hou egter steek nie; bepaald, hoe verklaar 'n mens die verskil tussen sy konvensionele benadering tot punte aan die een kant en onkonvensionele benadering tot kommas, uitroep- en vraagtekens aan die ander kant? 'n Meer waarskynlike verklaring is dat M7 die gebruik van oortollige spasies tussen teks en uitgesoekte leestekens vir sosiale-betekeniskepping aanwend. Deumert (2014:124) voer aan dat taaluitings altyd meerdoelig is: "Language not only allows us to talk about the world (referential function); it also expresses how we feel (emotive function) and allows us to address others (conative function) and to establish social connections (phatic function)." M7 pas die eiesoortige gebruik van leestekens ten opsigte van laasgenoemde toe, want sy "korrekte" gebruik van die punt aan sinseinde dui aan dat hy soms konvensioneel is en geredelik aan die norme van standaard- geskrewe taal voldoen, terwyl sy markante aanwending van kommas, uitroep- en vraagtekens, asook die beletselteken, hom op ander tye as uniek en oorspronklik markeer. Op hierdie manier kom M7 se identiteit in lewende lywe aanlyn tot uiting: Aan die een kant is hy 'n beminde lid van die reüniegroep, en aan die ander kant 'n mens in eie reg. Deur die wisselwerking tussen konvensionele en vreemde leestekengebruik buit M7 die "make strange" uit waarna Deumert (2014:125, 144) verwys om sy vanlyn identiteit aanlyn te bewerkstellig en in stand te hou.

6.4.4 Die ontluikingsbeginsel

Die ontluikingsbeginsel (“emergence principle”; Bucholtz en Hall 2005:587–91) hou in dat identiteit nie in die mens opgesluit lê nie, maar eerder uit die wisselwerking tussen gespreksgenote tot stand kom. Die gevolg is dat identiteit nie ’n biologiese grondslag het nie, maar eerder ’n sosiale en kulturele verskynsel is. Die ontluikingsbeginsel word veral verwesenlik wanneer taalgebruikers se stylkeuses indruis teen dié van die sosiale kategorie(ë) waartoe hulle op die oog af behoort. ’n Klinkende voorbeeld hiervan word deur die stylkeuses van V2 verskaf – ’n besonder aktiewe deelnemer wat 234 boodskappe (5,8%) tot die totale korpus van 4 001 nieadministratiewe boodskappe bygedra het. V2 se SMS-boodskappe getuig van iemand wat deeglik met die konvensies van SMS-taal vertroud is, want sy kan haar vlot daarin uitdruk. Dit is ietwat onverwags, enersyds omdat sy as ’n lid van Generasie X ’n “digitale immigrant” is wat doelbewus hierdie konvensies moes aanleer en andersyds omdat sy grootgeword het in ’n tydvak toe ’n sterk tradisie van taalsuiwerheid onder wit Afrikaanssprekendes vasgelê is (sien weer Kirsten 2019:48–54). ’n Keur van haar boodskappe verskyn in (115)–(124). Die boodskappe wissel van dié wat grootliks in Standaardafrikaans geskryf is, byvoorbeeld (115)–(117), tot dié wat deurspekkie is van SMS-verskynsels, byvoorbeeld (118)–(120). Hieruit blyk dit dat V2 Standaardafrikaans in boodskappe van ’n ernstiger aard – Kerswense in (115) en verjaarsdagwense in (116) en (117) – gebruik, terwyl sy SMS-verskynsels in boodskappe op ’n lichter trant giet. Haar registerkeuses herinner aan Deumert (2012) se bevindings oor die ideologiese wisselwerking tussen Engels en Xhosa, asook haar gevolgtrekkings oor die interaksie tussen inheemse Afrika-tale en oudkoloniale tale (Deumert en Lexander 2013): Die ooreenstemming lê daarin dat taalgebruikers oënskynlik verskillende SMS-taalvariasies vir verskillende gespreksonderwerpe opsy sit. Daarbenewens skemer V2 se begeerte aan ingroeplidmaatskap in voorbeeld (121) en (122) deur, waar veral die verwysing na “koffie” vir ’n buitestaander moeilik verstaanbaar sou wees omdat dit, soos reeds genoem, ingroepstaal is vir Ponchos, ’n ingieting van koffie en tequila.

Die variasie in V2 se stylkeuses dui op ’n plooibare mens, want sy is in sekere wisselwerkings ernstig en formeel deur haar gebruik van Standaardafrikaans en in ander speels en ongekunsteld deur haar aanwending van SMS-konvensies. Laasgenoemde is egter nie tot boodskappe op ’n lichter trant beperk nie, aangesien sy SMS-Afrikaans ook geredelik aanwend vir boodskappe wat as ondermynend beskou kan word. Voorbeeld (123) en (124) dien as illustrasie deur boodskappe waarin sy kritis teenoor die regering se hantering van die koronaviruspandemie staan. Uiteindelik slaan die keur van V2 se boodskappe op die voortdurend ontluikende aard van haar veelkantige identiteit – soortgelyk aan dit wat Tagg (2012:187) in haar gevallestudie oor ene Laura doen en oor wie sy tot die volgende gevolgtrekking kom: “The [...] text messages are all part of Laura’s constructed identity, various elements of which she foregrounds in different performances, by drawing to different extents on the linguistic resources at her disposal.”

(115) V2: Wonderlike Christusfees vir almal met n 2020 vol vreugde ,vrede en liefde

(116) V2: Baie geluk *V13*, mag daar nog baie mooi jare vol geluk op jou wag ❤

(117) V2: M16 het jy nie gister verjaar nie? Baie geluk en als wat mooi is vir jou ook 🎉

(118) V2: Niemand ka se ons klas lag ni lkr elke dag ni 😊

(119) V2: Lkr lag ek nou.,maar nt soos toe steur almal hul ni aan al d reels ni🤣 Nt dankbaar ons hetd rooiwyn rak betyds goed vol gemk. Nou nt om dissipline te he om nt naweke d glasies vol te mκ🤣

(120) V2: Dq *M1* v als en al jou passie en omgee.Nawk was baie lkr

(121) V2: Moet se d v ons wat se kidz nou matriek skryf sal saamstem.BAIE lekkerder om reunie te he as nou weer eind eksamen skryf!!!!!!

(122) V2: Sal ni mis op 'koffie' ni🤣

(123) V2: Hul somme mk ni lkr sin ni. Ons ni in 75%v gevalle ni en veral ni as ons genesings in aanmerking geneem word ni🤣

(124) V2: Dq *M1*. Mag ek nou iet se🤣hul al 5 weke gehad om hiervoor te beplan dan hkan hul ni eens in hul voorlegging hul darums korrek intik ni. Kyk na term 2 oorskakel na 3 se datums 🙄

6.4.5 Die aanwysingsbeginsel

Die aanwysingsbeginsel (“indexicality principle”) verklaar volgens Bucholtz en Hall (2005:593–8) hoe sosiale identiteit deur talige wisselwerking tot stand kom. Die beginsel berus op ’n indeks, wat ’n wyser na ’n bepaalde begrip is. Chandler (2017:52) gee die voorbeeld van handskrif, wat ’n weerspieëeling van iemand se persoonlikheid is en dus ’n wyser na die betrokke persoon is. Taalgebruikers pas uiteenlopende middele toe om sosiale identiteit te skep – onder meer etikettering, gespreksimplifikatuur, kodewisseling en standpuntinname. ’n Voorbeeld spruit uit V12 se etikettering van haarself as die stereotipiese “dom blondine” in boodskappe (125)–(129). “Blondine” is ’n voorbeeld van ’n woord wat sedert die laat 1700’s semantiese afkraking (“semantic derogation”; Mooney en Evans 2019:133–4) begin ondergaan het en vandag na ’n aantreklike, dog dom vrou met ligte hare verwys (Morosini 2020). Die feit dat V12 haarself as sodanig stereotipeer, word deur boodskappe (128) en (129) bevestig, want sy ervaar oënskynlik eureka-oomblikke na aanleiding van haar gebruik van die Engelse tussenwerpsels “Ah” en “Ohhh” in reaksie op ander deelnemers se “verhelderende” boodskappe. V12 se karakterisering van haarself as ’n dom blondine word bewerkstellig deur oënskynlik slordige taalkeuses waarin sy Afrikaans en Engels geredelik meng. Dit is welbekend uit veral Howard Giles se navorsing oor taalhoudings dat die standaardvariëteit van ’n taal met kundigheid geassosieer word, terwyl die niestandaardvariëteite met sosiale aantreklikheid en betroubaarheid in verband gebring word (sien byvoorbeeld Giles en Marlow 2011). V12 se vermenging van Afrikaans en Engels kan in hierdie voorbeeld gelees word as ’n poging om haar kundigheid onder die vergrootglas te plaas deur die stereotipe van ’n dom blondine wat nie tot “suiwer” taalgebruik in staat is nie. Dit word in (126) op die spits gedryf wanneer sy ’n beroep om hulp op die “educated people” doen om haar sodoende as deel van die “onopgevoede dommes” op te stel. Hierdie selfgeringskatting het ’n ironiese inslag, aangesien V12 in haar hoërskooljare akademies uitgeblink het en in lewende lywe ’n sprankelende, wakker mens met ’n vlymskerp humorsin is. Gherini (2018) voer aan dat mense wat geredelik op hierdie manier met hulself spot, inderwaarheid oor ’n oorvloed selfvertroue beskik, toeganklik is en sterk leierseienskappe openbaar.

(125) V12: Ek is net bekommerd dat ek totaal blond gaan toeslaan en niemand se name onthou nie....Early dementia. As julle sien ek lyk baffled.... Help my uit

(126) V12: Help gou educated people. Ek het n 80's krisis...Wat is die naam van die A-ha song "playing with love"?? Kry dit nie op you tube

(127) V12: Ja man Alphaville. Sien steeds blond na al die jare!!!!

(128) V12: Ah nou verstaan ek hoekom julle nie draf nie.... Ry in karretjies rond

(129) V12: Ohhh so dit kom nie net in Castle light nie?

7. Bespreking

7.1 Die onderskeidende stylkenmerke

Die ontleding van die onderskeidende stylkenmerke was daarop gemik om die eiesoortigheid (al dan nie) van Generasie X se SMS-Afrikaans te ontrafel. Uit die mikrolinguistiese kenmerke het dit aan die lig gekom dat die morfologie van die teikengroep se SMS-Afrikaans grootliks deur reduksieprosesse by wyse van voorletterwoorde, letterweglating en knipsels gekenmerk word, terwyl letterherhaling as 'n byvoegingsproses minder belangrik was. Daarteenoor steun die fonologiese kenmerke op aksentstilering en fonetiese herspelling. Die ortografiese kenmerke het 'n balans tussen reduktiewe en bykomende tikkbewerkings behels. Eersgenoemde is bewerkstellig deur die weglatting van leestekens, skryftekens en spasies, terwyl laasgenoemde hoofsaaklik deur die herhaling van leestekens en buitensporige hooflettergebruik verteenwoordig word. Onder die tipografiese kenmerke het emoji's verreweg oorheers. Dit blyk dat daar naastenby 'n gelyke kans is om 'n boodskap sonder emoji's ('n kans van 1 042 uit 2 837 = 36,7%), net met emoji's (823/2 837 = 29,0%) of met beide emoji's en teks (972/2 837 = 34,3%) aan te tref. Hierbenewens het die steekproeflede 'n voorkeur vir gesigbevattende emoji's, aangesien hierdie soort prentkarakters in die meerderheid van die emoji-bevattende boodskappe voorgekom het. Boodskappe met gesiglose emoji's is minder gereeld teëgekom, hoewel dit nie beteken dat hierdie klas van emoji's nie ook rojaal deur die kletsgroepdeelnemers ingespan is nie soos wat uit Tabel 5 vir , , , , en deurskemer. Laastens wys Tabel 7 dat die kletsgroepdeelnemers grootliks verkies om emoji's uitsluitlik aan die einde van 'n boodskap eerder as op ander liggings daarin te plaas. Op enkele uitsonderings (standaardtaalforking en die gebruik van oortollige spasies in samstellings en samstellende samstellings) onderskei die mikrolinguistiese en tipografiese kenmerke van Generasie X se SMS-Afrikaans dit van gewone skryftaal.

7.2 Die sosiopragmatische funksies

Hierdie ondersoek het ook gepoog om enkele sosiopragmatische funksies van Generasie X se SMS-boodskappe te verklaar. Die funksies is ondersoek na aanleiding van oorwegings wat stam uit die insig dat taalgebruikers die linguistiese middele tot hulle beskikking aanwend om betekenis te skep (pragmatiek) en dat hulle dit in 'n bepaalde konteks doen wat beïnvloed word deur die norme en waardes van die samelewings en kultuurgroepes waartoe hulle behoort

(sosiolinguistiek). Die twee invalshoeke wat ontplooïs, het niepropositionele boodskappe en die kletsgroepdeelnemers se begeerte na sosialebetekenisskepping behels. Eersgenoemde verteenwoordig die sogenaamde fatiese internet – 'n verskynsel waarvolgens betekenis uit die blote stuur van boodskappe eerder as hulle propositionele inhoud tot stand kom. Die onderliggende rede vir hierdie boodskappe behels dat gebruikers hulle sosiale verhoudings in stand hou gewoon deur saam te kwetter eerder as om hulle te veel oor die inhoudswaarde van hulle insette te kwel.

Die sosiopragmatische funksies is ook aan die hand van sosialebetekenisskepping ondersoek. In hierdie opsig is die aanwending van ortografie vir identiteitskepping en twee van die beginsels in Bucholtz en Hall (2005) se raamwerk uitgelig. Die aanwending van ortografie vir identiteitskepping is geïllustreer by wyse van 'n manlike deelnemer, M7, wat deurgaans sy gebruik van leestekens met of sonder meegaande spasies afwissel om hom tegelyk eiesoortig, dog onlosmaaklik deel van die kletsgroep te maak. Volgens die ontluikingsbeginsel kom sosiale identiteit deur die wisselwerking tussen gespreksgenote tot stand – dit is verbeeld na aanleiding van die veelkantige identiteit wat V2 in verskillende gespreksituasies oor die tydsbestek van die kletsgroep heen openbaar. Die aanwysingsbeginsel hou onder meer in dat taal 'n vingerafdruk van iemand se sosiale identiteit is. Die beginsel is geïllustreer op grond van 'n vroulike deelnemer (V12) se oproep van die domblondinepersona. Uiteindelik ondersteun die bevindings Coupland (2007:146) se aanspraak dat taalgebruikers dikwels doelbewuste stylkeuses maak om hulle sosiale identiteit te vestig en oor te dra, asook om hulle sosiale verhoudings te skep en te bedryf.

8. Ten slotte

Die onderskeidende stylkenmerke en sosiopragmatische funksies van Generasie X se SMS-Afrikaans is aan die hand van die taalgebruik op 'n WhatsApp-kletsgroep ontgin. Die groep is oorspronklik op die been gebring om die reëlings vir 'n hoërskoolreünie te tref, maar dit het gewild blyk te wees en uiteindelik 'n ryk bron van taaldata oor 'n wye verskeidenheid onderwerpe heen geword. Die vorm van die onderskeidende stylkenmerke weerspieël die spreektaalgrondslag van SMS aan die een kant en die tegnologiese uitdrukkingsmoontlikhede van WhatsApp aan die ander kant, met 'n samespel tussen die sosiolinguistiese grondstellings van bondigheid en spoed, paralinguistiese regstelling en fonologiese benadering wat die gaping oorbrug. Die sosiopragmatische funksies is grootliks daarop afgestem om sosiale aanknopings te vind. Uiteindelik staan die onderskeidende stylkenmerke in diens van sosialebetekenisskepping, wat in die taaldata neerslag vind in die daarstelling van sosiale identiteit en die bedryf en instandhouding van sosiale verhoudings.

Die vernaamste beperking is dat die bevindings net betrekking het op wit lede van die Afrikaanse spraakgemeenskap wat omstreeks 1970 gebore is en tans boodskappe op WhatsApp as SMS-diens in die konteks van 'n kletsgroep saamstel. Dit beteken dat die reikwydte van die resultate afgebaken word deur 'n bepaalde rassegroep (wit mense) wat uit 'n bepaalde tydvak stam (dié van Generasie X) en SMS-Afrikaans op 'n bepaalde toepassing (WhatsApp) bedryf. Dit is alreeds vermeld dat dit nie raadsaam is om veralgemenings oor SMS-taal te maak nie (sien weer Bieswanger 2013:466), en dus moet die vorm en funksies van Generasie X se SMS-Afrikaans binne hierdie afbakening beskou word. Dit word egter in die vooruitsig gestel

dat die beskrywing van Generasie X se SMS-Afrikaans wat hier uiteengesit is, 'n deeglike grondslag vir toekomstige vergelykende navorsing sal vorm.

Bibliografie

- Allington, D. en B. Mayor (reds.). 2012. *Communicating in English: talk, text, technology*. New York, NY: Routledge.
- Amaghlobeli, N. 2012. Linguistic features of typographic emoticons in SMS discourse. *Theory and Practice in Language Studies*, 2(2):348–54.
- AWS (Afrikaanse woordelys en spelreëls). 2017. Elfde, verbeterde en omvattend herbewerkte uitgawe. Kaapstad: NB-Uitgewers.
- Baker, P. 2018. Corpus methods in linguistics. In Litosseliti (red.) 2018.
- Baron, N.S. 2008. *Always on: language in an online and mobile world*. New York, NY: Oxford University Press.
- Bauman, R. 2000. Language, identity, performance. *Pragmatics*, 10(1):1–5.
- Bell, A. 1984. Language style as audience design. *Language in Society*, 13(2):145–204.
- Bell, A. en A. Gibson. 2011. Staging language: an introduction to the sociolinguistics of performance. *Journal of Sociolinguistics*, 15(5):555–72.
- Bieswanger, M. 2013. Micro-linguistic structural features of computer-mediated communication. In Herring, Stein en Virtanen (reds.) 2013.
- Bock, Z. 2013. Cyber socialising: emerging genres and registers of intimacy among young South African students. *Language Matters*, 44(2):68–91.
- Brunette, C. 2005. 'n Ondersoek na die invloed van rekenaar-bemiddelde kommunikasie op Afrikaans met verwysing na internasjonale gevallenstudies. Meestersgraadverhandeling, Universiteit van Kaapstad. <http://hdl.handle.net/11427/7752> (30 Junie 2022 geraadpleeg).
- Bryan, C. 2019. Why people leave a space before punctuation in texts. Are they fluent in French ? Are they pretentious ? Let's explore. Mashable.com, 12 Maart. <https://mashable.com/article/leaving-space-before-end-punctuation-texting> (30 Junie 2022 geraadpleeg).
- Bryman, A. 2016. *Social research methods*. Vyfde uitgawe. New York, NY: Oxford University Press.
- Bucholtz, M. en K. Hall. 2005. Identity and interaction: a sociocultural linguistic approach. *Discourse Studies*, 7(4/5):585–614.

Carstens, W.A.M. 2018. *Norme vir Afrikaans: moderne Standaardafrikaans*. Sesde uitgawe. Hatfield: Van Schaik.

Chandler, D. 2017. *Semiotics: the basics*. Derde uitgawe. New York, NY: Routledge.

Cohn, N., T. Roijackers, R. Schaap en J. Engelen. 2018. Are emoji a poor substitute for words? Sentence processing with emoji substitutions. In Rogers, Rau, Zhu en Kalish (eds.) 2018.

Combrink, J.G.H. 1990. *Afrikaanse morfologie: capita exemplaria*. Pretoria: Academica.

Cougnon, L.-A. en C. Fairon (eds.). 2014. *SMS communication*. Philadelphia, PA: John Benjamins.

Coupland, N. 2007. *Style: language variation and identity*. New York, NY: Cambridge University Press.

Crystal, D. 2004. *A glossary of netspeak and textspeak*. Edinburgh: Edinburgh University Press.

—. 2008. *Txtng: the gr8 db8*. New York, NY: Oxford University Press.

Culpeper, J. 2021. Sociopragmatics: roots and definition. In Haugh, Kádár en Terkourafi (eds.) 2021.

Danesi, M. 2017. *The semiotics of emoji: the rise of visual language in the age of the internet*. New York, NY: Bloomsbury.

Deffree, S. 2019. 1st text message to a mobile phone is sent, December 3, 1992. EDN Network, 3 Desember. <https://www.edn.com/1st-text-message-to-a-mobile-phone-is-sent-december-3-1992> (30 Junie 2022 geraadpleeg).

Deumert, A. 2012. TXTPL@Y. Creativity in South African digital writing. In Allington en Mayor (eds.) 2012.

—. 2014. *Sociolinguistics and mobile communication*. Edinburgh: Edinburgh University Press.

Deumert, A. en K.V. Lexander. 2013. Texting Africa: writing as performance. *Journal of Sociolinguistics*, 17(4):522–46.

Deumert, A. en S.O. Masinyana. 2008. Mobile language choices – the use of English and isiXhosa in text messages (SMS). Evidence from a bilingual South African sample. *English World-Wide*, 29(2):117–47.

Development Dimensions International Inc, The Conference Board Inc en EYGM Limited (eds.). 2018. *Global leadership forecast 2018: 25 research insights to fuel your people strategy*. <https://www.ddiworld.com/glf2018/generation-x-leaders> (30 Junie 2022 geraadpleeg).

Dimock, M. 2019. Defining generations: where Millennials end and Generation Z begins. Pew Research Center, 17 Januarie. <https://www.pewresearch.org/fact-tank/2019/01/17/where-millennials-end-and-generation-z-begins/> (30 Junie 2022 geraadpleeg).

Dobrilova, T. 2021. 35+ must-know SMS marketing statistics in 2020. TechJury.net, 6 Februarie. <https://techjury.net/blog/sms-marketing-statistics/#gref> (30 Junie 2022 geraadpleeg).

Dörnyei, Z. 2007. *Research methods in applied linguistics*. New York, NY: Oxford University Press.

Drouin, M. 2011. College students' text messaging, use of textese and literacy skills. *Journal of Computer Assisted Learning*, 27(1):67–75.

Duh, H. en M. Struwig. 2015. Justification of generational cohort segmentation in South Africa. *International Journal of Emerging Markets*, 10(1):89–101.

Dyers, C. en G. Davids. 2015. Post-modern “languagers”: the effects of texting by university students on three South African languages. *Southern African Linguistics and Applied Language Studies*, 33(1):21–30.

Eckert, P. 2001. Style and social meaning. In Eckert en Rickford (reds.) 2001.

—. 2012. Three waves of variation study: the emergence of meaning in the study of sociolinguistic variation. *Annual Review of Anthropology*, 41:87–100.

Eckert, P. en J.R. Rickford (reds.). 2001. *Style and sociolinguistic variation*. New York, NY: Cambridge University Press.

Emojipedia.org. 2021. Emoji Statistics. <https://emojipedia.org/stats> (12 Augustus 2021 geraadpleeg).

Evans, V. 2017. *The emoji code: the linguistics behind smiley faces and scaredy cats*. New York, NY: Picador.

Fourie, D., J. Luther en F. Pheiffer. 2018. *Die tale wat ons praat: taaldinge uit die gewilde radioprogram*. Kaapstad: Penguin.

Fromkin, V., R. Rodman en N. Hyams. 2014. *An introduction to language*. Tiende uitgawe. Boston, MA: Cengage.

Gherini, A. 2018. What a self-deprecating sense of humor says about your EQ. Inc.com, 29 November. <https://www.inc.com/anne-gherini/what-a-self-deprecating-sense-of-humor-says-about-your-eq.html> (30 Junie 2022 geraadpleeg).

Giannoulis, E. en L.R.A. Wilde. 2020. Emoticons, kaomoji, and emoji: the transformation of communication in the digital age. In Giannoulis en Wilde (reds.) 2020.

Giannoulis, E. en L.R.A. Wilde (reds.). 2020. *Emoticons, kaomoji, and emoji: the transformation of communication in the digital age*. New York, NY: Routledge.

Giles, H. 1973. Accent mobility: a model and some data. *Anthropological Linguistics*, 15(2):87–105.

Giles, H. en M.L. Marlow. 2011. Theorizing language attitudes: existing frameworks, an integrative model, and new directions. *Annals of the International Communication Association*, 35(1):161–97

Goffman, E. 1959. *The presentation of self in everyday life*. New York, NY: Anchor.

Goldsmith, E. 2021. *Consumer economics*. Vierde uitgawe. New York, NY: Routledge.

Grice, P. 1989. *Studies in the way of words*. Cambridge, MA: Harvard University Press.

Grundlingh, L. 2015. Outeuridentifikasie: 'n forensies-taalkundige ondersoek na Afrikaanse SMS-taal. *LitNet Akademies*, 12(3):143–75. https://www.litnet.co.za/wp-content/uploads/2015/12/LitNet_Akademies_12-3_LezandraGrundlingh_143-175.pdf. (Oorspronklik 'n magisterverhandeling: Thiart, L. 2014. Outeuridentifikasie: 'n forensies-taalkundige ondersoek na Afrikaanse SMS-taal, Universiteit van Pretoria. <http://hdl.handle.net/2263/50804>) (30 Junie 2022 geraadpleeg).

Handwoordeboek van die Afrikaanse taal (HAT). 2015. Sesde uitgawe. Kaapstad: Pearson.

Haugh, M., D.Z. Kádár en M. Terkourafi (reds.). 2021. *The Cambridge handbook of sociopragmatics*. New York, NY: Cambridge University Press.

Herring, S.C. 2007. A faceted classification scheme for computer-mediated discourse (CMD). *Language@Internet*, 4. <https://www.languageatinternet.org/articles/2007/761> (30 Junie 2022 geraadpleeg).

Herring, S.C., D. Stein en T. Virtanen (reds.). 2013. *Pragmatics of computer-mediated communication*. Boston, MA: De Gruyter Mouton.

Heyns, D. 2009. SMS-Afrikaans. In Hugo (red.) 2009.

Holmes, J. 2018. Sociolinguistics vs pragmatics: Where does the boundary lie? In Ilie en Norrick (eds.) 2018.

Howe, N. en W. Strauss. 2007. The next 20 years: How customer and workforce attitudes will evolve. *Harvard Business Review*, 41–52.

Hugo, D. (red.). 2009. *Halala Afrikaans*. Pretoria: Protea Boekhuis.

Ilie, C. en N.R. Norrick (eds.). 2018. *Pragmatics and its interfaces*. Philadelphia, PA: John Benjamins.

Jansen van Vuuren, M.J. 2007. Die internet as platform vir 'n nuwe Afrikaanse spraakgemeenskap en 'n nuwe variëteit – 'n korpuslinguistiese ondersoek. Doktorale proefskrif, Noordwes-Universiteit. <http://hdl.handle.net/10394/2476> (30 Junie 2022 geraadpleeg).

Kirsten, J. 2019. *Written Afrikaans since standardization: a century of change*. New York, NY: Lexington Books.

Labov, W. 1972. *Sociolinguistic patterns*. Philadelphia, PA: University of Pennsylvania Press.

Le Roux, T.H. en P. de V. Pienaar (reds.). 1976. *Uitspraakwoordeboek van Afrikaans*. Vyfde uitgawe. Pretoria: Van Schaik.

Litosseliti, L. (red.). 2018. *Research methods in linguistics*. Tweede uitgawe. New York, NY: Bloomsbury Academic.

Long, D.W. 2018. Exploring generational differences in text messaging usage and habits. Doktorale proefskrif, Nova Southeastern University, Florida. https://nsuworks.nova.edu/gscis_etd/1060 (30 Junie 2022 geraadpleeg).

Matthews, P.H. 2014. *The concise Oxford dictionary of linguistics*. Derde uitgawe. New York, NY: Oxford University Press.

McCulloch, G. 2019. *Because internet: understanding the new rules of language*. New York, NY: Riverhead.

McSweeney, M.A. 2018. *The pragmatics of text messaging: making meaning in messages*. New York, NY: Routledge.

Mooney, A. en B. Evans. 2019. *Language, society and power: an introduction*. Vierde uitgawe. New York, NY: Routledge.

Morosini, D. 2020. The Dumb Blonde: Where did the stereotype even come from? Refinery29.com, 28 Mei. <https://www.refinery29.com/en-gb/dumb-blonde-stereotype> (30 Junie 2022 geraadpleeg).

Müller, D. en S. Pistor. 2011. *Skryf Afrikaans van A tot Z*. Tweede uitgawe. Kaapstad: NB-Uitgewers.

Neal, S. 2018. Generation X-change: Don't underestimate the powerful influence of Gen X leaders. Development Dimensions International Inc, The Conference Board Inc en EYGM Limited (reds.) https://media.ddiworld.com/research/global-leadership-forecast-2018_asean-report_ddi_tr.pdf (30 Junie 2022 geraadpleeg).

Neuman, W.L. 2012. *Basics of social research: qualitative and quantitative approaches*. Derde uitgawe. New York, NY: Pearson.

Nuttall, S. 2004. Stylizing the self: the Y generation in Rosebank, Johannesburg. *Public Culture*, 16(3):430–52.

Okrent, A. 2017. 22 Emojis that look completely different on different phones. Mental Floss, 15 November. <https://www.mentalfloss.com/article/516048/22-emojis-look-completely-different-different-phones>(30 Junie 2022 geraadpleeg).

Olivier, J. 2013. Die mate van konsekwentheid in SMS-Afrikaans. *LitNet Akademies*, 10(2):479–505. [https://www.litnet.co.za/assets/pdf/joernaaluitgawe_10_2/10\(2\)_GW_Olivier.pdf](https://www.litnet.co.za/assets/pdf/joernaaluitgawe_10_2/10(2)_GW_Olivier.pdf).

Pavalanathan, U. en J. Eisenstein. 2016. More 😊, less :-) The competition for paralinguistic function in microblog writing. *First Monday*, 21(11). <https://firstmonday.org/ojs/index.php/fm/article/view/6879/5647> (30 Junie 2022 geraadpleeg).

Prensky, M. 2001. Digital natives, digital immigrants. *On the Horizon*, 9(5):1–6.

Provine, R.R., R.J. Spencer en D.L. Mandell. 2007. Emotional expression online: emoticons punctuate website text messages. *Journal of Language and Social Psychology*, 26(3):299–307.

Richards, J.C. en R. Schmidt. 2014. *Longman dictionary of language teaching and applied linguistics*. Vierde uitgawe. New York, NY: Routledge.

Riley, M.W. 1971. Social gerontology and the age stratification of society. *The Gerontologist*, 11:79–87.

Rogers, T.T., M. Rau, X. Zhu en C.W. Kalish (reds.). 2018. *Proceedings of the 40th annual conference of the Cognitive Science Society*. Austin, TX: Cognitive Science Society.

Saal, E. 2015. Teenagers' perceptions of SMS Afrikaans in print advertisements. *Southern African Linguistics and Applied Language Studies*, 33(1):1–19.

Seageant, P. 2019. *The emoji revolution: how technology is shaping the future of communication*. New York, NY: Cambridge University Press.

Seageant, P. en C. Tagg (reds.). 2014. *The language of social media: identity and community on the internet*. New York, NY: Palgrave Macmillan.

Siever, C.M. 2020. “Iconographic communication” in digital media. Emoji in WhatsApp, Twitter, Instagram, Facebook – from a linguistic perspective. In Giannoulis en Wilde (reds.) 2020.

Sojka P., A. Horák, I. Kopeček en K. Pala (reds.). 2016. *Text, speech, and dialogue. TSD 2016. Lecture notes in computer science*. Vol. 9924. Cham, Switzerland: Springer.

Stark, L. en K. Crawford. 2015. The conservatism of emoji: work, affect, and communication. *Social Media + Society*, 1(2):1–11.

Tagg, C. 2012. *Discourse of text messaging: analysis of SMS communication*. New York, NY: Continuum.

Tagg, C., A. Baron en P. Rayson. 2014. “i didn’t spel that wrong did i. Oops”: analysis and normalization of SMS spelling variation. In Cougnon en Fairon (reds.) 2014.

Tagg, C. en P. Seargeant. 2014. Audience design and language choice in the construction and maintenance of translocal communities on social network sites. In Seargeant en Tagg (reds.) 2014.

Taylor, P. en G. Gao. 2014. Generation X: America’s neglected “middle child”. Pew Research Center, 5 Junie. <https://www.pewresearch.org/fact-tank/2014/06/05/generation-x-americas-neglected-middle-child> (30 Junie 2022 geraadpleeg).

The Unicode Consortium. 2021. Full Emoji List, v13.1. <https://unicode.org/emoji/charts/full-emoji-list.html> (12 Augustus 2021 geraadpleeg).

Thurlow, C. 2003. Generation Txt? The sociolinguistics of young people’s text messaging. *Discourse Analysis Online*, 1(1):1–27. <https://extra.shu.ac.uk/daol/articles/v1/n1/a3/thurlow2002003.html> (30 Junie 2022 geraadpleeg).

Thurlow, C. en M. Poff. 2013. Text messaging. In Herring, Stein en Virtanen (reds.) 2013.

Universiteit van Suid-Afrika (Unisa). 2016. *Policy on research ethics*. Pretoria: Universiteit van Suid-Afrika.

Van Gass, K.M. 2006. “Wat sê jy?” The linguistic characteristics of Afrikaans on IRC. *Stellenbosch Papers in Linguistics PLUS*, 33:69–96.

—. 2008. Language contact in computer-mediated communication: Afrikaans-English code switching on internet relay chat (IRC). *Southern African Linguistics and Applied Language Studies*, 26(4):429–44.

Verheijen, L. 2018. Orthographic principles in computer-mediated communication: the SUPER-functions of textisms and their interaction with age and medium. *Written Language & Literacy*, 21(1):111–45.

Verheijen, L. en W. Stoop. 2016. Collecting Facebook posts and WhatsApp chats. Corpus compilation of private social media messages. In Sojka, Horák, Kopeček en Pala (reds.) 2016.

Verhoef, M. 2001. Die internet as dinamiese taalomgewing: taalveranderingsverskynsels in Internetafrikaans. *Literator*, 22(3):1–19.

Xie, C. en F. Yus. 2021. Digitally mediated communication. In Haugh, Kádár en Terkourafi (reds.) 2021.

Yule, G. 2020. *The study of language*. Sewende uitgawe. New York, NY: Cambridge University Press.

Yus, F. 2017. Contextual constraints and non-propositional effects in WhatsApp communication. *Journal of Pragmatics*, 114:66–86.

Yus, F. 2022. *Smartphone communication: interactions in the app ecosystem*. New York, NY: Routledge.

Eindnotas

¹ Hierdie artikel is gebaseer op 'n gedeelte van een van die skrywers [JF] se meestersgraadstudie aan die Universiteit van Suid-Afrika.

² *Rekenaarondersteunde kommunikasie* word in hierdie ondersoek as die Afrikaanse vertaling van *computer-mediated communication* (CMC) gebruik, terwyl Afrikaans die letternaamwoord *SMS* (Short Message Service) regstreeks uit Engels oorgeneem het om as beide selfstandige naamwoord en werkwoord te dien (Olivier 2013:482, 485).

³ Crystal (2004) verskaf byvoorbeeld *Textspeak* as 'n hiponiem vir sy oorspronklike *Netspeak*; hierbenewens verwys hy ook na “[s]hort messaging, short mail, SMSing, text messaging, txtng” (Crystal 2008:6). Andere, soos Drouin (2011), gebruik “textese”; Deumert (2014:14) noem “chatlingo” en “weblish”; terwyl McSweeney (2018) haal op die bondige “Txt” beroep.

⁴ McSweeney (2018:7) verskaf die volgende verduideliking: “Short Message Service (SMS) and Over-the-Top (OTT) services such as iMessage, WhatsApp, and WeChat are referred to collectively as ‘text messaging’.” Die navorsers het op die gebruik van *SMS* en *SMS-taal* in hierdie artikel besluit ten einde die gebrek aan erkende, tegniese terme wat tussen boodskappe geskryf op “klassieke” SMS-dienste en OTT-dienste soos WhatsApp onderskei, te systap.

⁵ Daar is nie eenstemmigheid onder navorsers oor die presiese begin- en eindpunt van die verskillende kohorte nie. Howe en Strauss (2007:45) beskou Generasie X byvoorbeeld as bestaande uit diegene wat tussen 1961 en 1981 gebore is; Neal (2018) gebruik 1965 en 1981; en Dimock (2019) verkieks 1965 en 1980. In hierdie studie word Duh en Struwig (2015:94) se begrensing gebruik, aangesien dit spesifiek op Suid-Afrikaners betrekking het.

⁶ Die meervoud van hierdie leenwoord is “emoji” of “emoji’s” (Sargeant 2019:10; Fourie, Luther en Pheiffer 2018:37–9) – laasgenoemde word by voorkeur in hierdie artikel gebruik.

⁷ Verheijen (2018:121) verwys byvoorbeeld na Androutsopoulos se “‘temas’ van digitale skrif”, De Decker se “‘beginsels’ van chatspeak” en Vandekerckhove en Sandra se “‘grondstellings’ van SMS en aanlyn klets”.

⁸ Afrikaans het *emoji* regstreeks uit Engels oorgeneem, waar die woord 'n samestelling van die Japannese kanji *e* (絵, “prent”) en *moji* (文字, “karakter”) is en dus letterlik “prentkarakter” beteken (Danesi 2017:2).

⁹ Labov (1972) het baanbrekerswerk gedoen om 'n verband tussen linguistiese veranderlikes en makrososiologiese kategorieë soos etnisiteit, ouerdom en sosio-ekonomiese klas te lê. Hy verklaar stylkeuses op grond van die hoeveelheid aandag wat sprekers aan hulle taalgebruik skenk, maar Giles (1973:88–9) voer aan dat stylkeuses eerder deur interpersoonlike faktore beïnvloed word. Hy verduidelik hierdie bewering na aanleiding van kommunikasieakkommadasieteorie; in sy oorspronklike vorm hou dit in dat sprekers hulle taalgebruik aanpas om die sosiale afstand tussen hulle en hul gespreksgenote te reguleer (Giles 1973). Bell verwerp op sy beurt Labov se aanspraak dat stylwisseling verklaar kan word op grond van die hoeveelheid aandag aan spraak; in plaas daarvan stel hy voor dat stylwisseling die gevolg is van 'n spreker se reaksie op 'n gehoor na aanleiding van sy waarnemings oor die taalgebruik van vier omroepers by twee verwante Nieu-Seelandse radiostasies (Bell 1984). Eckert (2012) verskaf 'n deeglike oorsig van die drie vlae van taalvariasiestudies wat deur Labov se vindingryke eksperimente op Martha's Vineyard en in New York-stad afgeskop is.

¹⁰ *Performance* word hier as *opvoering* vertaal op grond van die manier waarop Coupland die term gebruik. Deumert (2014:110) wys egter daarop dat *performance* op drieërlei wyse in sosiolinguistiek en linguistiese antropologie aangewend word: Die term word eerstens op die Chomskyaanse manier gebruik om na alledaagse taalverrigting te verwys (Deumert etiketteer dit as "performance-1"). Tweedens word dit op Goffman se manier ingespan om na die taal te verwys wat sprekers planmatig aanwend om personas te skep en sosiale indrukke oor hulle te behartig ("performance-2"). Derdens word *performance* op Bauman se manier gebruik om te verwys na gevalle waar sprekers spesiale aandag gee aan en 'n verhoogde bewustheid het oor die manier waarop hulle hulle uitdruk ("performance-3").

¹¹ Volgens S. Menard (*Longitudinal research*, 2002, aangehaal in Dörnyei 2007:79) is die kernvereistes vir 'n longitudinale studie dat (i) die inligting oor twee of meer tydperke ingesamel word; (ii) die steekproef telkens dieselfde is; en (iii) die ontleding op 'n vergelyking van inligting uit die verskillende insamelingsperiodes berus. Hierdie ondersoek sluit net een ronde van data-insameling in en kwalifiseer dus nie as longitudinaal nie.

¹² Die Pareto-beginsel staan ook as die 80/20-reël of die wet van die onmisbare enkeles ("law of the vital few") bekend, waarvolgens 80% van vele verskynsels uit slegs 20% van die moontlike oorsake afstam. Die beginsel is te danke aan Vilfredo Pareto, 'n 19de-eeuse Italiaanse ekonom en sosioloog (Goldsmith 2021:211).

¹³ *Gender* word deurgaans in hierdie artikel gebruik ter erkenning van die feit dat dit 'n uiter komplekse, multidimensionele en konteksgebonden element van identiteit is (McSweeney 2018:140).

¹⁴ Die AWS (2017:707–9) verskaf wel 'n bondige stel van ses riglyne vir die verskrifteliking van Omgangstaafrikaans, maar beklemtoon dat hierdie bloot riglyne is wat nie as spelreëls geïnterpreteer moet word nie.

¹⁵ Die gebruik van *d* vir *die* word soms in die literatuur as 'n voorbeeld van 'n letterhomofoon gegee op grond van die Engelse uitspraak van die letter *d* (vgl. Saal 2015:4 en Olivier 2013:499). Dit word egter in hierdie ondersoek as 'n voorletterwoord beskou, enersyds om bestendigheid met die kategorisering van ander voorletterwoorde, byvoorbeeld *m < met*, te handhaaf, en andersyds omdat die Engelse *d* met 'n lang vokaal uitgespreek word – [dɪ:] –

wat nie ooreenstem met die uitspraak met 'n kort vokaal in Afrikaanse *die* – [di] (Le Roux en Pienaar 1976:40) – nie.

¹⁶ In voorbeeld (26) kan *lwkker* (“lekker”) ook moontlik as 'n speelsheid of lawwigheid ontleed word, maar dit kan nie met sekerheid gesê word nie, omdat die w- en e-toets op die WhatsApp-toetsbord reg langs mekaar lê en *lwkker* dus bloot 'n tikfout kan wees.

¹⁷ Die tikfout in hierdie voorbeeld – “vier al” in plaas van “vierbal” – kan dit dalk moeilik vir die leser maak om hierdie boodskap sonder die nodige konteks te verstaan. Die doel daarvan was om reëlings vir 'n gholfuitstappie te tref waarin vier spelers in twee spanne van twee elk teen mekaar sou meeding, vandaar die verwysing na “vierbal”.

¹⁸ In al vier gevalle waarin die gravisteken waargeneem is, het die deelnemers dit verkeerdelik in plaas van die akutteken gebruik. Dit kan moontlik as 'n tikfout gereken word, aangesien die toetse ter sprake (è en é, ò en ó en ù en ú) reg langs mekaar op die WhatsApp-toetsbord aangetref word. Die hertoewysing van die frekwensietelling vir die misplaaste gravisteken aan dié vir die gebruik van die akutteken verander egter nie die aanspraak dat die weglatting eerder as die gebruik van diakritiese tekens die reël in die taaldata is nie.

¹⁹ Belangstellende lezers kan Yus (2022), Giannoulis en Wilde (2020), Sargeant (2019), McCulloch (2019), Danesi (2017) en Evans (2017) raadpleeg vir onlangse bronne wat emoji's van alle kante bekyk.

²⁰ Ten spyte van verskeie pogings om die ontleding van emoji's met behulp van rekenaarsagteware, byvoorbeeld AntConc, Microsoft Excel, Python en R te doen, het dit uiteindelik geblyk dat die tel van emoji's met die hand steeds die akkuraatste én vinnigste metode was. 😊

²¹ Die navorsers kon tydens die samestelling van hierdie artikel nie geloofwaardige statistiek oor emojigebrauk op WhatsApp in die algemeen en Afrikaanssprekendes in die besonder op hierdie platform opspoor nie.

²² Die Afrikaanse beskrywing is afgelei van die inligting opgeneem in Unicode se CLDR (Common Locale Data Repository) – 'n bewaarplek vir al die sagtewaregereedskap wat nodig is om emoji's bestendig op tegnologiese platforms soos WhatsApp voor te stel.

²³ *Fatiese internet* stam uit *fatiese kommunikasie*, wat in die 1920's deur die antropoloog Malinowski gebruik is om te verwys na “a type of speech in which ties of union are created by a mere exchange of words” (Matthews 2014:297). Fatiese kommunikasie verwys dus na kommunikasie waarin inligtingsoordrag nie die hoofdoel is nie, maar eerder 'n sosiale funksie verrig deur kontak tussen gespreksgenote te bewerkstellig en in stand te hou (Richards en Schmidt 2014:432).